26րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7039 2 ՄԱՐՏ 1909 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 22 ՍԷՖԷՐ 1327 15 Mars 1909 26me année N. 7039

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

Բաժանորդագրութեան Պայմանները

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80	Ղ. ս.
» » վեցամսեայ	45	»
Գաւառներու համար տարեկան	108	»
» » վեցամսեայ	60	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25	Ֆր.
» » վեցամսեայ	20	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ.

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVEELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԿՆՃԻՌԸ

ՈՒՐԻՇ ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ

Եթէ քիչ մը անափառութիւն ունենայի՝ այս միջոցիս բաւական փայփայուած պիտի զգայի լրագրողի արժանապատուութիւնս։

Երուսաղէմի վանքը ծախելով «խնդիր»ը լուծելու առաջարկս, որ ասկէ քանի մը ամիս առաջ ներկայացուցի Եգիպտոսի «Արեւ» օրաթերթին մէջ, աննշմարելի չանցաւ. Փիլիպէի «Ռազմիկ»ը և Թիֆլիզի «Փորձ»ը արտատպեցին յօդուածս իրենց համամտութիւնը յայտնելով առաջարկիս մասին։ «Արեւելք»ի մէջ բարեկամս Եր. Սրմաքէշխանլեան նախ հակառակեցաւ անոր և նոյն իսկ «չիմար» գտաւ այդ ձեւ լուծում մը, սակայն քանի մը ամիս ետքը, դէպքերու ընթացքը զինքն ալ համոզեց թէ «ուրիշ ճար չ'ի կար»։ Նոյն թերթին մէջ առաջարկութեանս համակիր գտնուեցաւ նաեւ «Հրանդ», որուն ազգային հարցերու մասին ունեցած փորձառութիւնը կը բազմապատկէ համակրութեան արժէքը։

Զմոռնամ յիշել որ հակառակ գրողներ և խօսողներ ալ գտնուեցան, ինչ որ կ'ապացուցանէ առաջարկութեանս ի նկատ առնուիլը։

Այս ամէնը սակայն բնականաբար արդիւնք մը չունեցաւ. վանքը ի վաճառ չհանուեցաւ և վանականները շարունակեցին իրենց խաղքութիւնները։ Իմաստուն կամ չիմար առաջարկներ ամէնքն ալ, ժողովողի ըսածին պէս «ունայնութիւն և հոգիի տաղտուկ» են մեր մէջ։

Ունայնութիւն և հոգիի տաղտուկ անշուշտ նաեւ Եր. Սրմաքէշխանլեանի ուրբաթ օրուան «Արեւելք»ի մէջ ըրած այնքա՜ն բանաւոր առաջարկը Երուսաղէմի վանքին մէջ գտնուած անպէտ զարդագեստները և եկեղեցական անօթները ծախելու և վանքին պարտքը վճարելու համար։

Մեր մէջ ազգային խնդիրներու մասին առաջարկ մը որքան բանաւոր ըլլայ, այնքան բախտ ունի անգործադրելի մնալու, մանաւանդ երբ յայտնուած գաղափարը նոր է մեր հնաւանդ և հնամոլ գլուխներուն համար։ Առաջարկ մը այն ատեն գործադրելի է երբ տիրացուին ու ժամկոչին հաւանութեանը կ'արժանանայ, իսկ երբ անոնք կը գայթակղին՝ վա՜յ այդ առաջարկի գլխին...

Այս պատճառաւ ահա՛ Սրմաքէշխանլեանի առաջարկն ալ պիտի ըլլայ «ձայն բարբառոյ յանապատի» և Երուսաղէմի վանքին զարդագգեստներն ու անօթները պիտի շարունակուին մգլոտիլ ու ցեցերուն կեր ըլլալ մութ նկուղներու անկիւնը, մինչ վանքը, շուայտ խաղամոլի մը պէս, պիտի շարունակէ լողալ անյատակ պարտքի մը անդունդին վրայ։

Այս այսպէս ըլլալով գուցէ անօգուտ պիտի ըլլար Երուսաղէմի հանգոյցը լուծելու համար նորանոր առաջարկներ ներկայացնել, բայց մենք՝ լրագրողներս՝ անուղղայ մարդիկ ենք և միշտ կը յամառինք կարծելու թէ բանաւորութիւնը ի վերջոյ յաղթող պիտի հանդիսանայ տիրող ու տիրապետող կամայ եւ ակամայ ապուշութեանց և տխմարութեանց եւ ասոր համար մեր գրիչը կը շարժենք անյողդողդ հաստատամտութեամբ։

Երուսաղէմի վանքը եւ կամ գոնէ գանձարանին մէկ մասը ծախելու հարցը մէջտեղ նետեցինք, թող՛նք որ կամաց կամաց հասուննայ եւ այսօրուան paradoxը վաղուան ճշմարտութիւնը ըլլայ վերջապէս. բայց անկէց առաջ աւելի անմիջական խնդիր մը կայ մէջտեղ որ, օր օրի, կը սպառնայ վրդովեցուցիչ համեմատութիւն մը առնել եւ Կեդրոնական Վարչութիւնը, Երեսփոխանական Ժողովը ու լրագրութիւնը յուզելով ու խռովելով, բոլորովին շփոթեցնել նաեւ հանրային կարծիքը։

Ատիկա է հաշուեպահանջներու եւ հաշուեխոյզներու ծանօթ՝ գլուխ պայթեցնող խնդիրը։

Մօտաւորապէս չորս հինգ տարի կայ որ այդ խնդիրը կը ծեծուի ու տակաւին կարելի չէ եղած վանքին ու Կ. Պոլսոյ Պատրիարքարանին միջեւ համաձայնութեան մը յանգիլ։ Ո՛չ թէ միայն կարելի չէ եղած, այլ ընդհակառակը խրամատը հետզհետէ աւելի լայնցած է կեդրոնին ու Երուսաղէմի միջեւ, այն աստիճան որ Պատրիարքարանէն ղրկուած Քննիչ Յանձնախումբը փոխանակ «Ովսաննա»ներով ընդունուելու՝ մահուան սպառնալիքներով դուրս կը նետուի այն յարկէն ուրկէ քիչ մը անդին Յիսուս «Սիրեցէ՛ք զմիմեանս» կը քարոզէր։

Անոնք որ չորս-հինգ տարիէ ի վեր հետեւած են Երուսաղէմի հաշուական խնդիրին, երբեւ պարզ հանդիսատես և առանց մտնելու այդ լաբիւրինթոսին մոլորեցուցիչ բաւիղներուն մէջ, սա եզրակացութեան հասած են թէ հաշուեպահանջ և հաշուեխոյզ հաւասարապէս դատապարտելի են և այդ երկու խմբակներու ձեռքէն վերջնականապէս ազատելով է որ կարելի պիտի ըլլայ խնդիրը կարգադրել։

Արդ, ինչպէս կարելի է այս վնասակար տունկերը արմատախիլ ընել Երուսաղէմի վանքին պարարտ հողերուն վրայէն։

Չորս-հինգ տարիէ ի վեր ձեռք առնուած «վարչական», «սահմանադրական», «օրինաւոր» մեղմ ու հաշտարար միջոցները մինչեւ այսօր ուրիշ բանի չծառայեցին այլ միմիայն աւելի արծարծելու մեր շնորհընտակ վարդապետներուն անպատկառութիւնը։ Իրենց վերջին չհաստատակութիւնը բացարձակապէս ցոյց կուտայ թէ այդ մարդոց հետ երբեք կարելի չպիտի ըլլայ վարչականօրէն գործ տեսնել։ Կեդրոնէն ղրկուած Քննիչ Յանձնախումբին դէմ գործուած վայրագութիւնը բացառիկ կացութիւն մը կը ստեղծէ որու մասին պէտք է բացառիկ միջոցներ ձեռք առնել։

Ըստ իս ահա՛ լաւագոյն միջոցը.

Ազգային իշխանութեան կողմէ խնդիրին կարգադրութիւնը յանձնել մեր յեղափոխական կուսակցութեանց՝ Դաշնակցական կամ Հնչակեան, և եթէ կարելի է երկուքին ալ հաւասարապէս։

Օրինաւոր կամ ապօրէնի խնդիր կարելի չէ յարուցանել, քանի որ խնդիրը արդէն դուրս ելած է օրինաւորութեան սահմանէն, բաց աստի, կարծեմ ո և է կերպով ապօրէն չէ, մանաւանդ ներկայ վիճակիս մէջ, յեղափոխական մարմնոյ մը միջամտութիւնը ազգային կարեւոր խնդրի մը կարգադրութեանը համար։ Մեր յեղափոխական կուսակցութիւնները արդէն բո՛ւն յեղափոխական գործունէութենէն դուրս, մասնակցած են զուտ ազգային հանգամանք ունեցած հարցերու, նոյն իսկ եղած են ժամանակներ ուր մասնաւորաբար Կովկասի և Թուրքիոյ մէկ քանի կեդրոններուն մէջ դատարաններ կազմած և լուծած են դրամական, ժառանգական և նոյնիսկ ամուսնական կնճիռներ, գոհ ձգելով երկու կողմանց հակառակորդները։

Թո՛ղ ուրեմն ազգային իշխանութիւնը ժամ առաջ Երուսաղէմի խնդրին կարգադրութիւնը լիազօրաբար յանձնէ, օրինակի համար, Դաշնակցական կուսակցութեան և այն ատեն մեծ հաւանականութիւն կայ թէ խնդիրը շուտով կարգադրուի։ Դաշնակցական կուսակցութեան կողմէ ղրկուած յանձնախումբ մը նախ և առաջ շատ ականջ չպիտի կախէ մահուան սպառնալիքներու և րէվոլվէրի մը և դաշոյնի մը տեսքէն շփոթած՝ Եաֆա չպիտի պատսպարուի «օգնութի՛ւն» աղաղակելով. ասկէ զատ հաւանական է որ իր բառարանին մէջ այնպիսի աղու, համոզկեր ու գգուողական բառեր գտնէ որոնք վարդապետներուն սիրտերը յուզեն և զանոնք ետ կեցնեն յիմարական պնդգլխութենէ մը։

Ու այժմ, երբոր ներկայ կացութեան մէջ, ուրիշ միջոց չ'ընք տեսներ փրկուելու համար «Երուսաղէմի խնդիր» կոչուած մղձաւանջէն որ հետզհետէ ապականութեան տարր մը կը դառնայ։

Փորձե՛նք այս միջոցն ալ և ապահովաբար բան մը չենք կորսնցներ։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ԱՐԵԱՆ ՕՐԵՐԷՆ

(ՄԵՐ ՀԵՐՈՍՆԵՐԷՆ ԱՐՄԵՆԱԿԻ
ԵՒ ՍԵՊՈՒՀԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ)(*)

Սե՛ւ սուգով մը ես արթնցայ այն գիշեր
Երազներու հոյլէ մը վերջ թախծալի.
Դեռ լուսնկան մահը կուլար անոնց որ՝
Սուրով ինկան, լեռներուն մէջ մնաւոր։

Ու վշտահար միտքս կրկին հո՛ն կ'երթար՝
Ուր բացուա՛ծ էր արեան գետ մը կարմրորակ,
Ֆէդայիներ հո՛ն կռուեցան քաջարար,
Եւ Թշնամւոյն մա՛հ փչեցին, բոց, կրակ։

Բռնութեան դէմ հո՛ն կռուեցան ժամերով
Ու կազմեցին իրենց սուրով արեա՛ն ծով...
Ու երկուքն ալ հո՛ն տեղ ինկա՛ն նահատակ,
Հայրենիքի սիրոյն համար անապակ։

Սե՛ւ սուգով մը ես արթնցայ այն գիշեր
Երազներու հոյլէ մը վերջ թախծալի.
Դեռ լուսնկան մահը կուլար երկուքին,
Որոնց արիւնն կը բողոքէր Անհունին...

Խնուս ԱՐՇԱԿ ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆ

(*) Երզնկայի հռչակաւոր Լուսաւորչայ վանքի լերան 17 հերոսներէն երկուքն են որոնք 92ին կռուեցան քաջութեամբ Ջէֆքիական բռնութեան դէմ և նահատակուեցան։ Ա. Կ. Թ.

ԹՈՎՄԱՍ ԹԵՐԶԵԱՆ

«Անհասանելի մէկն այն հազուագիւտ դէմքերէն զորս կենդանութեանը լաւ չենք ճանչնար, և արժանաւոր կերպով չպիտի կրնանք գնահատել, և որոնց մահուընէ ետք, վերապահուած է նշանաւոր անկիւն մը չքնաղ հոգիներու պանթէոնին մէջ»։ Այսպէս կը տարբերէր ծանօթ գրող Սմբատ Դաւթեան ասկէ վեց տարիներ առաջ, որ մէկ քանի ցայտուն ուրուագիծներով վեր հանեց Մուրատ Ռաֆայէլեանի այս քնարերգակ պատանին, երիտասարդն ու ծերունին, զաւկըներու հայրը. երջանի՛կ մարդ, գէթ վերջի պարագային համար։ Թերզեան չի պատկանիր արագ գրականութեան, զոր ոմանք ղազեթաճիութիւն անունով կը հաւնեան. միւսին ալ չի պատկանիր, որ լուրջ ու դանդաղ բայց աշխատուած գրականութիւնն է. ասոնց երկուքին միջեւ առեղծուած մըն է ինք, տեսակ մը աղեղ որ ինքն իր վրայ կը դառնայ բայց չի դադրիր շրջան մըն ալ ընել։ Բագրատունիներու, Հիւրմիւզներու մահէն ասդին (անմահութենէն ասդին) երբ ատտիկեան գեղեցկութիւնը մարեցաւ հետզհետէ, Հալիճեան ափերուն վրայ Կէօսէյի ժայռէն կայծակներ ինկան։ Ասդին, կոստանդնուպոլսոյ հայ երդիքի մը տակ, դեռ չէր մարած այն կայծը որ ճարճատող բոցի մը յետին մնացորդն էր։ Ատտիկեան գեղեցկութիւնն էր այդ, որ կ'ապրէր Թովմաս Թերզեանի մէջ, այսօր Աթենասի մեհեանին գմբէթէն բոլորովին վար կ'իյնայ այն սլաքը, որ մինչեւ այսօր ծառած կը մնար։

Թերզեան բազմարդիւն ուսուցիչ էր տարիներու բեռան տակ ալեւորիկ բայց կենսաբաղձ, խորապէս զգայուն բանաստեղծն էր (*) և իր մահը (անմահութիւնը) այս երկուքին ուխտին տակ պատահած է։ Ինք այն քուրմն է որ մաղթանք կ'ունկնդրէ քան կը մաղթանքերգէ, այն քուրմն է որ մեհեանին մէջ կը տողէ իր երգերը և հոն կը մոռնայ, պէտք է կոտրել մեհեանին դուռը, հոգէ առնելու և պիտի ըսեմ յափշտակելու համար այն տաղերգները զոր քուրմը կը հրատակէ նոր սերունդի քուրմերուն, իր սխալը ինք չափելով, իր ժամանակին վէրքերը ինք զգալով, իր գեղեցկութիւնը ինք հիւսելով, իր ինքնութիւնը, իր վարդապետութիւնը, ներքին մարդը ինք ցոլացնելով։

Իր պատանեկան հայրենաբաղձութիւնը «Իմ կեանքը»ին մէջ իսկ երեւան կը բերէ, ուր տարիքոտ քերթողի մը կանխահասութիւնը կը զգացնէ, եւ ամէն նոր գրող սկսնակ չը կոչուելու համար, հին գրողի կանխահասութիւնը յայտնելու է, և արդէն «նոր գրող» բառը հին գրողն ալ իր մէջ չի՞ պարունակեր. առաջինին պարտականութիւնը աւելի ծանր է քան վերջիններուն։ Թերզեան այդ կանխահասութիւնը ցոյց տուած է իր պատանեկութեան մէջ իսկ.

Որ պիտի գայ՝ որ այս կենաց
Բեռն ուսերէս թօթափելով
Պիտի ննջեմ հետ սիրելեաց
Որոց հալիմ ես կարօտով։

Ա՛հ, գերեզմանս այնտեղ ըլլար
Ուր Վոսփորի դարեւանդներ
Զաղկապսակ ու միշտ դալար
Թանան յալիս զիրենց պատկեր։

Եւ այն ծաւի ծաւի ալեակք
Գային փշրիլ շիրմիս վերայ
Ու հոն նոճեաց մէջէն կաթէր
Ճերմակ մահկին լոյսն արծաթեայ։

Եւ թէ սպիտակ պատանքներով
Նստէր հոգիս յեզր անդ շիրմին
Լըսէր հեռուանց դանդաղ թիով
Ծովաշրջիկ զերգ ձկնորսին։

Աւա՜ղ, աչքերը յուսախնդիր
Զուր ծանօթներս պիտի հայցեն.
Մահուան հողմովն ցանուցիր
Ո՞վ գիտէ յոր ափունս ննջեմ։

Նո՛ր մանկութիւն մը, նորայա՛յս
Նոր նոր արցունք կամ ժպիտներ,
Անկարեկիրք իմ ցաւերուս՝
Շիրմիս նայուածք մ'իսկ չեն նետեր։

Այլ անփոփոխ զքեզ միայն
Պիտի գտնեմ, ո՛վ մեծ բնութիւն,
Եւ յայն անդունդ մոռացութեան
Պիտի ժպտիս ինձ միայն դուն։

ԼԵՒՈՆ ԽՍԱՃԱՆԵԱՆ

(*) Թերզեան մեզ կը թողու անտիպ քերթուածներու ձեռագիր հաւաքածոյ մը, զոր վերջերս մաքուրի քաշած էր կայս. լիսէի ընթացաւարտներէն Պաֆրայի Յարութիւն էֆ. Քէչէճեան։

ՆԱՄԱԿ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՅԷՆ

(ՄԵՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹՂԹԱԿԻՑԷՆ)

ՍՕՖԻԱ, 909 փետր. 27

ԱԼՊԱՆԻԱՑԻՈՑ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

Սելանիկէն հասած տեղեկութիւններ կը նկարագրեն Ալպանիացւոց մէջ յառաջ եկած դժգոհութիւնը և խլրտումը հանդէպ Թուրքիոյ նոր կառավարութեան։

Ալպանիացիները գոհ չեն երիտասարդ Թուրքերու դրութենէն, որոնք համիսլամութեան փոփոխականը յառաջ կը մղեն, և կ'աշխատին բոլոր մահմետական ազգութիւնները ի մի ձուլել կազմելու համար ուժեղ օսմանեան ազգութիւնը։

Ասոր հետեւանօք, Ալպանացւոց պետերը Սելանիկի մէջ երկար խորհրդակցութիւններ կատարած են, որոշելով յառաջիկայ միջազգային դեսպանախորհուրդին ներկայացնել հետեւեալ պահանջները.

1. Պաշտօնապէս ճանչնալ Ալպանացւոց ազգութիւնը։
2. Ալպաներէն լեզուին դասաւանդութիւնը պարտաւորիչ ընել Ալպանիոյ բոլոր դպրոցներուն, (Քօսօվա, Մանաստըր, Եանեա, Շքօտրա)։
3. Ալպաներէն լեզուն իբր պաշտօնական լեզու գործածել կառավարական պաշտօնատանց մէջ Ալպանիոյ շրջակայքը։
4. Պարտաւորիչ զինուորագրութիւն բոլոր Ալպանացիներուն համար, պայմանաւ որ կազմուին զուտ ալպանիական զօրագունդեր, կեդրոնատեղին Ալպանիոյ մէջ։
5. Թուրք կառավարութիւնը ո և է մենաշնորհ չտայ Ալպանիոյ սահմանին մէջ, առանց ալպանիական գաւառային վարչութեան որոշման։
6. Ալպանիան ունենայ զատ կուսակալ և իր պիւտճէն։

⁂ Վէչէրնա Բօշդա թղթակիցը, իր թերթին ղրկած խիստ կարեւոր յօդուած մը, որուն մէջ խօսելով Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութեան մասին, կ'անդրադառնայ ժէօն Թուրք կոմիտէներուն ունեցած ազդեցութեան վրայ։ «Կոմիտէն — պէտք է ընդունիլ — կը կորսնցնէ միշտ իր առաջին ազդեցութիւնը։ Աւելի լաւ մտածող իր կուսակիցները սկսած են հաւատալ թէ Միութիւն և Յառաջդիմութիւն Կոմիտէին գոյութիւնը վնասակար է և այս պատճառաւ շատեր հեռացած են։ Իսկ Ազատական կուսակցութիւնը, կամ «Ահրար-Ֆըրքասը», շատէն աւելի կ'ուժեղանայ։ Իսմայիլ-Քեմալ պէյի դէմքով՝ կուսակցութիւնը գտաւ ամենակարող պետը, ապրած երկար ժամանակ եւրոպական քաղաքներուն մէջ, ծանօթացած մօտէն Թուրք կառավարական սիստէմին, երբ պետական խորհրդական և վալի։ Իսմայիլ Քեմալ պէյ ընդդիմադիր կուսակցական կռիւ կը մղէ ճիշդ եւրոպական սիստէմով, հրապարակային բողոքներով, լսարաններով ու բանախօսութիւններով, և ունի մեծ յաջողութիւն։ Եւ այս յաջողութիւնը շատ կը դրդէ ժէօն Թիւրք Կոմիտէն, որ վարժուած է յաղթել զինուորականութեան միջոցով, ոչ թէ վիճաբանութեամբ։ Մտաւորականները մեծ համակրանքով կը վերաբերին այս նոր դրութեամբ քաղաքական կեանքին։»

—Պուլկար կառավարական շրջանակներու մէջ Թուրքպուլկար կնճռոտ խնդիրները վերջնականապէս կարգադրուած կը նկատուին։ Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարար Րիֆաթ փաշայի Բեդերսպուրկ երթալովը բանակցութիւնները վերջացած են։ Հաշտուցման և իրաւասութեանց խնդիրը սկզբունքով վերջացած և կարգադրուած է եղեր Րիֆաթ փաշայի Բեդերսպուրկ հասնելէն առաջ։ Կը մնար միայն Թուրքիոյ՝ Ռուսիոյ ունեցած պարտքին տոկոսի խնդիրը, բան մը որ նոյնպէս վերջացած է։ Այսօր նախարարներէն մէկը պուլկար օրաթերթի մը լրաբերին յայտարարած է որ ամէն բան վերջացած է։ Ռուսիոյ և Թուրքիոյ միջեւ կարգադրուելիք խնդիրներուն վերջնական լուծումէն անմիջապէս յետոյ, կառավարական շրջանակներու մէջ կը սպասուի որ օտար տէրութիւններէն առաջ Թուրքիա և Սուլթանը շնորհաւորեն Զար Ֆերտինանտի և Պուլկարիոյ անկախութիւնը, որուն մօտ օրէն կը սպասուի։

* * *

ԻՆՉ Է ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՄԷՋ

Յուլիսեան Սահմանադրութիւնը հռչակուելէն անմիջապէս յետոյ ուրախութեան լոյս մըն էր որ ծագեցաւ ամբողջ Թուրքիոյ վրայ, և մասնաւորաբար Մակեդոնիոյ մէջ։ Ազատութեան, Եղբայրութեան և Հաւասարութեան առաջին նշոյլը շողաց Մակեդոնիայէն, ուր կը գտնուէին Բ. և Գ. զօրաբանակները, որոնք ղեկավարութեամբ Նիազի և Էնվէր պէյերու, Սահմանադրութեան առաջին գնդակը արձակեցին։ Մակեդոնիոյ մէջ էր որ ամէն տեսակ ազգեր, Թուրք, պուլկար, սերպ, ուլահ և հրեայ, փողոցներուն մէջ կը համբուրուէին գոչելով. «կեցցէ Ազատութիւն, կեցցէ Եղբայրութիւն»։ Բայց երկար չտեւեց այդ ուրախութիւնը և եկաւ հիասթափութեան վայրկեանը։ Ի՞նչ պէտք էր ընել ասկէ ետքը. չէ՞ որ պէտք էր այնչափ բազմատեսակ ցեղերէ և ազգութիւններէ բաղկացած երկիրը խաղաղել. և այդ անդորրութեան մէջ մնալ միշտ. չէ՞ որ այլ եւս ամէնքն ալ եղբայր էին և ամէնն ալ հաւասար իրաւունք ունէին։ Այո՛, բայց կառավարութիւնը օգտուելով տեղւոյն բազմատեսակ ցեղային զանազանութիւններէն, միակողմանի ընթացք մը բռնեց։ Մէկ կողմէ Պուլկարներուն իրաւունք տալով, Յոյները կը դատապարտէր, միւս կողմէ վերջիններուն իրաւունք տալով Պուլկարները կը դատապարտէր։ Այս եօթը ամսուան ազատութեան շրջանին մէջ, կառավարութիւնը, փոխանակ սիրաշահելու՝ աւելի իրար ձգելու աշխատեցաւ, և «բաժանէ՛ որպէս զի տիրես»ի քաղաքականութեան հետեւեցաւ։

Այսպէս ամէն կողմ անիշխանութիւն կը տիրէ։ Մենք կը կարծէինք որ յուլիսեան այս փոփոխութենէն յետոյ անիշխանութեան տեղ կարգ ու կանոն պիտի մտնէ երկրին մէջ և թէ ազգութիւններն ալ պիտի ապրին իսկապէս ազատ քաղաքական կեանքի մէջ։ Ի՞նչ է այժմեան դրութիւնը. չէ՞ որ նորէն հին դրութեան շարունակումն է — միմիայն Սահմանադրութեան անուան տակ — չէ՞ որ նորէն բռնութիւնը մարդկային իրաւանց վրայ, թերոր և սպանութիւն։ Ան որ այս երկրին ազգութիւնները իրարու դէմ կը հանէր, ամենամեծ յանցանքը գործեց հայրենիքին հանդէպ, իսկ ան որ այս արիւնահեղ հակառակամարտութեան պաշտպանն էր, հիմա ալ տէրութեան գերեզմանը կը փորէ։ Փաստերը ակնյայտ են։ Շնորհիւ այս հակառակամարտութեան, յառաջ եկաւ օտար տէրութեանց միջամտութիւնը՝ կառավարական գործերուն մէջ։ Միթէ հիմա ալ չէ՞ կարելի միեւնոյն դրութեան հասնիլ։ Այսպէս կը շարունակուի եւրոպական Թուրքիոյ վիճակը, առաջուան պէս զանազան ազգութիւններու հրոսախումբեր բարբարոսաբար կը

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (13)

ԳԱՂՏՆԻՔ

ՌՈՒՍ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՒԱՏԱՔՆՆԱԿԱՆ ՈՃԻՐՆԵՐ

Հակառակ յիշողութեանս ճիգերուն, չկրցի միտքս բերել թէ այդ անունները ըսած ըլլամ։ Կրնայի հաւատալ թէ ո և է գաղտնի տեղեկագրի մէջ չէի հանդիպած Ազէվ անուան կամ իր ծածկանուններուն։ Ազէվի պարագան կասկածելի կը թուէր ինծի։

Այդ վայրկեանէն սկսեալ, այսինքն 1908 մարտէն, Պ. Պուրծէվ ու ես մէկ հոգ ունէինք. այն է դիմակը վար առնել այդ մեծ մատնիչին, այդ Ջօջ լրտեսին։

Մեր ժրաջան հետազօտութիւնը չպիտի պատմեմ քայլ առ քայլ, այլ էական պարագաներու յիշատակութեամբ պիտի բաւականանամ։

ՔՕՂԱՐԿՈՒԱԾ ԿԻՆԸ

Գիտէի թէ ոստիկանական նախկին պաշտօնատար մը, Բեղերսպուրկի Օքրանայի երբեմնի պետ Պ. Քրէմինէցքի փափագելով իր պաշտօնակալութեան վրէժը լուծել, յեղափոխականներուն բերան տուած էր իրենց մէջ գտնուող երկու մատնիչներու անունները, որոնցմէ մէկն էր Թաթարոֆ։

Բայց չէի գիտեր կամ թերեւս մոռցած էի միւսին անունը։ Պ. Պուրծէվ հաւաստեց այդ երկու մատնիչներու բերան տրուած ըլլալը։ Ինծի պատմեց թէ 1905 մայիս ամսուն, թանձր քօղով ծածկուած խորհրդաւոր կին մը, Բեղերսպուրկէն, յեղափոխականի մը բերած էր նամակ մը, որուն համաձայն, կուսակցութեան իմաց տրուած էր Թաթարոֆի ու Ազէվի մատնութիւնը։ Թաթարոֆի մասին կատարուած քննութիւնը լիապէս հաստատեց իր մատնութիւնը։

Կուսակցութեան կողմէ մահուան դատապարտուեցաւ ու վճիռը գործադրուեցաւ։ Գալով Ազէվի, անպարտ ճանչցուեցաւ։ Լիակատար վստահութիւն ունենալով Ազէվի վրայ, իր ընկերները կարծեցին որ ոստիկանութիւնը պարզապէս կ'ուզէր զայն կասկածելի դարձնել յեղափոխականներուն աչքին, և թէ ոստիկանութիւնը չէր ընկրկեր իր պաշտօնեաներէն մէկը՝ Թաթարոֆը զոհելու։ Նոյն իսկ Ազէվի թախանձանքին վրայ, Թաթարոֆի մահուան վճիռը գործադրուեցաւ իսկոյն։ Բայց իրողութիւնը սա էր որ, ինչպէս Պ. Պուրծէվի ալ ըսի, Պ. Քրէմինէցքի (որուն կինն էր քօղարկուած տիկինը) բերան տուած էր երկու մատնիչները, մինչ ոստիկանութիւնը կառչած էր այդ բանին վրայ։

ԲԼԷՎԷԻ ԴԷՄ ԵՂԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Այսպէս՝ մեր կասկածները ծանրացնելէ յետոյ Ազէվի վրայ, ուզեցինք գիտնալ թէ ան ճշդապէս ի՛նչ դեր կատարած էր թէրօրական գործողութեանց մէջ, որոնք իրեն կը վերագրուէին, և մանաւանդ թէ իր անձը վտանգի ենթարկուա՞ծ էր։ Ոստիկանական պաշտօնատան մէջ գտնուած միջոցիս սա համոզումը գոյացուցած էի թէ գրգռիչ պաշտօնեաները, ո՛րքան ալ կարեւոր ըլլար իրենց դերը այս կամ այն յեղափոխական արարքներուն մէջ, այնպէս մը կը կարգադրուէին որ մահացու վտանգի մը կամ ձերբակալութեան մը չէին յանգեր։

Արդ, կրցինք հաստատել թէ Ազէվի հսկողութեան տակ կատարուած բազմաթիւ մահափորձերուն ատեն ինք միշտ հեռու կը կենար խոհեմութեամբ։ Երբեք ուղղակի կերպով չմասնակցեցաւ թէրօրական գործողութեան մը, թէ՛ իբր պօմպա փոխադրող այս ինչ կամ այն ինչ տեղ և թէ իբր նետող. նոյն իսկ մահափորձը կատարուած տեղէն հեռու կը գտնուէր։ Բլէվէի սպանութիւնը իր գործն էր, զոր Վարշաւայէն վարած էր։

Ազէվ հոնկէ Բեղերսպուրկ ղրկեց Սասոնոֆը, Քալիէֆը, Սիքօրսքին։ Շաբաթներով՝ Քալիէֆ—ան որ յետոյ պիտի սպաննէր մեծ-դուքս Սերկէյէվիչը—հետապնդեց անքթաթոր ոստիկանապետ Բլէվէն։ Մեծ ճարտարութեամբ ըրաւ այդ բանը։ Մերթ շրջուն ծխավաճառի պէս ծպտած, մերթ կառապանի նման, կրցաւ ի դերեւ հանել ոստիկանութեան աչալրջութիւնը և ամէնէն ճշգրիտ տեղեկութիւնները ձեռք բերել Բլէվէի դուրս ելլելու ժամերուն վրայ։

Քալիէֆ, զարգացած ու բանաստեղծ մարդ, շաբաթներով բնակեցաւ այնպիսի պանդոկի մը մէջ, ուր գլխաւորաբար կ'իջեւանէին շրջուն վաճառորդներ ու թշուառականներ։ Իր դրկիցները բնաւ չհասկցան անոր ինքնութիւնը, այնքան ճարտարօրէն կը վարուէր. երբ դրկիցներուն հետ խօսէր՝ ամբոխային լեզուն կը գործածէր մեծ յաջողութեամբ։ Առանց երբեք ինքզինքը մատնելու, փոքր խնայողութիւններ ընող թշուառ մարդու մը դերը կը խաղար, որ բնաւ շռայլ ծախք չըներ, այլ բեռը կապելու կ'աշխատէր։ Նոյն իսկ երբեմն ոստիկաններուն սիրտը կը շինէր, սիկառէթներէն մէկ քանին անոնց տալով։

Քալիէֆ միեւնոյն ատեն տեսակցութիւններ կ'ունենար թէրօրիստ ընկերներուն հետ, որոնց կը հաղորդէր իր քաղած տեղեկութիւնները Բլէվէի երթեւեկներուն վրայ։

Գալով Սասոնոֆի, մէկէ աւելի անգամներ գնաց այն տեղերը ուրկէ պիտի անցնէր Բլէվէն։ Հետն առած էր լեցուն պօմպա՝ մը միտքը դնելով նետել զայն։ Ուրիշներ ալ դարանակալ եղած էին հզօր նախարարին։

Ամէնքն ալ իրենց կեանքը կը վտանգէին և ինքզինքնին երջանիկ կը զգային, իրենց «դատին» զոհելու համար կեանքը։ Ազէվի հրահանգներով կը գործէին, որ ձեռքին մէջ ունէր դաւադրութեան բոլոր թելերը, և Վարշաւա կը մնար։

Միեւնոյն բանը եղաւ յաջողած կամ ապարդիւն մնացած փորձերուն առթիւ։ Անտարակոյս, իր ընկերները հաւանութիւն կը յայտնէին, նկատելով որ թէրօրական գործողութեան պետը, այն է թէրօրիզմի հոգին, խնայելու էր իր անձին։ Բայց Պ. Պուրծէվի և իմ կարծիքովս՝ այդ յարատեւ խուսափումը ջախջախիչ փաստ մըն էր իր դէմ։

Վերջապէս Պ. Պուրծէվ (լռութեամբ կ'անցնի կարգ մը աննշան պարագաներու վրայէն) կրցաւ հաստատել թէ խորհրդաւոր Ռասքին, որ 1904ին այցելութիւն տուած էր քիչ մը վերը յիշուած երկաթուղիի պաշտօնեային, ուրիշ մէկը չէր եթէ ոչ Ազէվը։ Այնուհետեւ ստուգեցինք որ ազդեցիկ ոստիկանապետ Ռասքին և թէրօրապետ Ազէվ միեւնոյն անձերն էին։

Ազէվի մատնութեանը համոզուած, Պ. Պուրծէվ ու ես համակարծիք գտնուեցանք դէպքերու նոր շարքի մը հանդէպ, որոնք յեղափոխական կուսակցութեան ձախողուածները ի վեր կը հանէին։ Ընդհուպ համոզուեցանք թէ այդ ձախողուածներէն շատերը կրնային վերագրուիլ Ազէվի միայն, որովհետեւ ինք միայն կարող էր այդ աստիճան մանրամասնութեամբ ոստիկանութեան տեղեկութիւն տալ այն գործերուն վրայ, ուր առաջին կարգի դեր կը կատարէր։

Այդ գերակշիռ դերը բացայայտ կը թուէր մեզի, և ահա ինչո՛ւ համար։

Արդարեւ Ազէվ գլխաւոր զսպանակն էր չյաջողած կամ վիժած գործերուն. կը խորհէինք թէ ի՞նչպէս կ'ըլլար որ Ազէվ միայն ողջ առողջ կը մնար երկար ատեն, մինչ իր շուրջը ընկերներու շարքերը կը փճանային ոստիկանութենէն։

Օրինակի համար, Թրէփօֆի դէմ եղած դաւադրութիւնը Ազէվ կը վարէր. փորձը վիժեցաւ եւ ոստիկանութիւնը ամէն բան երեւան հանեց, բոլոր դաւադիրները ձեռք անցուց եւ անոնց ամենափոքր շարժումներուն իսկ տեղեկացաւ։

Միայն Ազէվի դերը բոլորովին անյայտ մնաց։ Ամբաստանագրին մէջ ո՛չ մէկ անգամ իր անունը արտասանուեցաւ։ Գաղտնի աշխատակիցի մը վրայ խօսք անցաւ, որ ոստիկանութեան առաջնորդած էր իր հետազօտութեանց մէջ։

(Շարունակելի)

յարձակին խեղճ գիւղացիներուն վրայ, բռնաբարելով քաղաքացիական ազատ խիղճը, այնինչ գիւղը կը դարձնեն մերթ, այնինչ գիւղը՝ յոյն. մէկ կողմէ բռնի եկեղեցի կը գրաւեն, միւս կողմէ սուրի ուժով դպրոցներ կը յափշտակեն։ Զանազան կարեւոր վայրերու մէջ օր ցերեկով սպանութիւններ եւ զանազան դաւաճանութիւններ կը գործուին։ Ասոնք փաստեր են որոնք ցոյց կուտան թէ կառավարութիւնը բնաւ հետաքրքրուած չէ երկրին անդորրութեան հարցով, եւ ձգած է որ զանազան ազգեր իրար հալածելու եւ իրար սպաննելու քաղաքականութեան հետեւին։ Ո՛չ այս այսպէս չէ կարելի շարունակել. այս տեսակ քաղաքականութիւն միմիայն հին րէժիմի վայել է, եւ այսօրուան Ժէօն-Թիւրք կառավարութեան եւ Հիլմի փաշայի պէս վարչապետի մը օրով, որ մօտէն ծանօթ է երկրին դրութեան, այսպիսի անտանելի վիճակ մը շատ կորստաբեր է հայրենիքին շահերուն։

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ

Ա. ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

41 րդ Նիստ 28 Փետր. 1909

Երեսփ. Ժողովին շաբաթ օրուան նիստը սկսաւ ժամ 6ին մօտ՝ Ահմէտ Րիզա պէյի ատենապետութեամբ։ Կայս. գերդաստանին յատուկ օթեակին մէջ կը գտնուէր կայսերազուն իշխան Մէճիտ էֆ.։ Նախարարներու յատուկ վայրը կը գտնուէին Պոլսոյ դատարանին Նաիպ Հասան էֆ. եւ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան օգնական Խալուսի պէյ։ Ատենական գործողութեանց կատարումէն ետքը, կարդացուեցաւ եպարքոսական պաշտօնագիր մը որ ոչխարի տուրքին օրինագիծերուն ղրկուած ըլլալը կը ծանուցանէր. Ասոնք յղուեցան ելմտական յանձնաժողովին։ Ապա ատենադպիրը կարդաց Շէյխ-իւլ-Իսլամին մէկ գրութիւնը՝ ծանուցանող թէ Պոլսոյ դատարանին Նաիպ Հասան Լութֆի պէյը փոխանորդաբար ղրկուած է՝ ըլլալիք հարցապնդումներուն պատասխանելու համար։ Երեսփոխաններէ ոմանք դիտել տուին թէ այդ անձը բարձրաստիճան պաշտօնատար մը չըլլալով, անոր տալիք բացատրութիւնները չեն կրնար լսուիլ։ Վիճաբանութիւն կատարուելով, որոշուեցաւ ընդունիլ Հասան էֆ.ի տալիք բացատրութիւնները, որով այդ պաշտօնատարը բեմը ելլելով սա յայտարարութիւնները ըրաւ.

«Կը հարցուի թէ գաւառակներու համար կարգուած Շէրիի դատաւորները ինչո՛ւ ընդհանրապէս գիւղախումբի քարտուղարներէն կ'ընտրուին։ Շէյխ-իւլ-Իսլամի Դրան կողմէ անուանուած Շէրիի դատաւորներու ճամբու ծախք չի տրուիր՝ իրենց պաշտօնատեղիները երթալու համար, վասն զի մասնաւոր օրէնք մը չկայ։ Հեռաւոր նահանգաց գաւառակներու դատաւորներուն շատ քիչ ամսաթոշակ կը տրուի. երբեմն բնաւ չի տրուիր, որով այդ պայմաններուն մէջ Կ. Պոլսէն դատաւոր ղրկել անկարելի է. ուստի, որպէս զի գաւառակները առանց դատաւորի չմնան, շրջակայ վայրերու քարտուղարները այդ պաշտօնին կը կոչուին։ Արդէն դատական նախարարութիւնն ալ այդ տեսակ միջոցներ ձեռք կ'առնէ։ Գաւառակներու մէջ ընդհանուր դատախազի օգնական չկայ. այդ պաշտօնը կը յանձնուի ոստիկանութեան գոմիսէրներուն։ Ասոր պատճառը ելմտական միջոցներուն չգոյութիւնն է։ Այդ վիճակը դարմանելու համար Շէյխ-իւլ-Իսլամի Դուռը կանոնագիր մը պատրաստած է, որ Երեսփ. Ժողովին պիտի ներկայացուի։ Կը գանգատին թէ ձեռնհասութիւն չունեցող դատաւորներ կը ղրկուին գաւառակները։ Ասոր միակ պատճառը բարձրացումը, յառաջացումը եւ պաշտօնի բարձրացումն է։ Երկար ատեն ծառայութիւն մատուցած դատաւոր մը, եթէ անձեռնհաս իսկ ըլլայ, գաւառակի դատաւորութեան պաշտօնը անկէ չի զլացուիր։ Այսուհանդերձ ամենուն համար ալ կարելի չէ ըսել որ ձեռնհասութիւն չունին։ Դատաւորական մարմնոյն մէջ կաշառողներ ալ կան, անկաշառներ ալ։ Քաղաքային պաշտօնեաներու մասին ալ նոյն դրութիւնը կը գործադրուի։ Ձեռնհասութեան հետ երիցութեան պարագան ալ յառաջացումի ու պաշտօնի բարձրացման պատճառներէն մէկն է։ Կը հարցուի թէ երբ դատաւորները իրենց պաշտօնին մէջ թերանան, անոնց նկատմամբ ի՛նչ տնօրինութիւն կ'ըլլայ։ Այդ մասին երկու դրութիւն կայ։ Ցայտնի է թէ Շէրիի դատաւորները մասամբ դատական եւ մասամբ Շէրիի գործերով ալ կը զբաղին։ Դատական պարտականութեանց համար դատական նախարարութեան իրաւասութեանը ենթարկուած են։ Այդ կողմէն եթէ թերութիւն մը ունենան, դատական պաշտօնեաներուն պէս դատաստանի կ'ենթարկուին, ինչ որ ամէն օր կը տեսնուի։ Եթէ Շէրիի նկատմամբ թերացում մը ունենան, ըստ օրէնքի կուսակալներուն միջոցաւ քննութիւն կը կատարուի եւ եթէ հարկ ըլլայ վարչական դատարաններուն առջեւ կը դատուին։ Ամբաստանութիւնը եթէ հաստատուի, կը դադրեցուին եւ պաշտօնանկ կ'ըլլան։ Շէրիի վերաբերեալ զանազան դատերու մասին եղած հարցապնդումներուն գալով, անոնց արգիլուած ըլլալու մասին Շէյխ-իւլ-Իսլամի Դրան մէջ պաշտօնական արձանագրութիւն մը չկայ։ Բռնակալութեան շրջանին մէջ «խնդ» բառը չէր գործածուէր եւ անոր տեղ պակասաւոր կամ անկարող կ'ըսուէր. ասոր ալ պատճառը յայտնի է, սակայն հիմա գոյութիւն չունի. Նոյն դատերը իրենց բուն իսկ անունովը կը տեսնուին։ Նախորդ շրջանին Մուխալաա (ամուսնալուծութիւն) դատերն ալ կը տեսնուէին, բայց ուրիշ անունով (այդ բառին արմատը խալ գահընկեցութիւն ալ կը նշանակէ)։ Բնականաբար սահմանադրական ներկայ շրջանին մէջ այդ տեսակ զգուշաւորութեանց պէտք մնացած չէ։ Երբ կին մը ըսէ որ այսքան դրուշի եւ այսինչ բաներուն փոխարէն ամուսնալուծումը գնեց եւ այրն ալ յայտարարէ թէ ծախած է, ամուսնութիւնը կը լուծուի. այդ տեսակ դատավճիռներ շատ տրուած են եւ միայն Մուխալաա բառը չէր գործածուէր։ Եթէ հաստատուի որ Միւթէվէլլի մը վագըֆին վնասած է, անոր տեղ վստահելի եւ ուղղամիտ տեղակալ մը կը կարգուի եւ վագըֆին իրաւունքները կը պաշտպանուին։ Ասկէ վերջը Շէրիի ձեռնհասութեան պատկանող ամէն խնդիր կատարեալ ազատութեամբ պիտի կարգադրուի։ Ցեղաշրջումէն ետքը չափահասութեան եւ խնդրութեան վճռագիրներ ալ տրուած են։ Կը հարցուի թէ Հուզուր դատարանը ի՛նչու չի գումարուիր։ Ցայտնի է թէ հին ատեն այդ դատարանը կը կազմէին Գազասկերները ու Պոլսոյ դատաւորները՝ Կայսեր ներկայութեանը։ Ժամանակ մը ետքը Եպարքոսին հսկողութեանը տակ գումարուեցան եւ յետոյ Մեշվախանէն փոխադրուեցան, ուր Շէյխ-իւլ-Իսլամներու եւ Գազասկերներու առջեւ դատավարութիւն տեղի կ'ունենար։ Մէճէլլէի ժողովը, 1300ին, կանոնագիր մը պատրաստեց, որ կայս. Իրատէով վաւերացաւ եւ գործադրուիլ սկսաւ։ Այդ կանոնագրին տրամադրութեանց համաձայն, դատերը նախապէս սովորական դատարանին առջեւ պիտի տեսնուէին եւ վերաքննութիւնը Գազասկերի դատարանին միջոցաւ պիտի կատարուէր, որով Հուզուր դատարաններուն պէտք չէր մնար։ Այդ դրութիւնը մինչեւ հիմա կը գործադրուի։ Շէյխ-իւլ-Իսլամ Պոտրումի Իւմէր Լութֆի էֆ. երբ պաշտօնի անցաւ, ջնջեց Մէճէլլէի ժողովը։ Գալով այն պարագային թէ Մեշվախանէի վճռագիրները ի՛նչու կը յապաղին, ասոր ալ պատճառը Մեշվախանէին յատկացուած գումարներուն անբաւականութիւնն է. այսու հանդերձ այդ պաշտօնատունը միշտ գործունէութիւն ցոյց տուած է։ 1308 տարիէն սկսեալ Մեշվախանէին յանձնուած 250,000է աւելի վճռագիրներու 195,000ը քննուած եւ իրենց տեղերը վերադարձուած են. Մնացածներն ալ փութով կը քննուին։ Շէյխ-իւլ-Իսլամի Դուռը, յապաղմանց պատճառները արգիլելու համար, օրինագիծ մը պատրաստած է եւ մօտերս Երեսփ. Ժողովին պիտի ներկայացուի։ Կը գանգատին թէ Մեշվախանէի մէջ քննութեամբ պաշտօնեայ ընդունելու դրութիւնը չի գործադրուիր։ Պատճառը այն է որ պէտք չէ մնացած, վասն զի քսանըմէկ տարի առաջ կատարուած քննութեան մասնակցողներէ տակաւին տասներեքը հոգի առանց թոշակի կը պաշտօնավարեն. ասոնք երբ ամսաթոշակի անցնին, յետոյ ուրիշները պիտի ընդունուին քննութեամբ։ Ամսաթոշակներու խնդրոյն գալով, ասոնք երեք տեսակ են. — Ա. պաշտօնեաներ ու ծառաներ, Բ. Հրապարակախօս ուսուցիչներ եւ Գ. Կրօնական միաբանութիւններ։ Առաջինը միւս պաշտօնարաններու մէջ եղածին պէս է։ Երկրորդը երկու տեսակ է. գաւառներու կրօնական պաշտօնեաները եւ Կ. Պոլսոյ կրօնական պաշտօնեաները։ Գաւառները գտնուող ուսուցիչները, եթէ Մէտրէսէն վագըֆ ունի, վագըֆին պայմաններուն համաձայն թոշակ կը ստանան. մաս մըն ալ կայ որ մինչեւ մահը ձրիաբար կը դասախօսէ։ Եթէ ըսենք թէ ասոնց, ըստ Շէրիի, պատշաճ չէ թոշակ յատկացնել, ասոր պիտի պատասխանուի թէ Կ. Պոլսոյ կրօնականները ի՛նչու կը ստանան։ Երեսփոխանները բնականաբար պիտի խորհին գաւառներու Մէտրէսէներու բարենորոգման մասին։ Կան նաեւ գաւառները ղրկուած կրօնական պաշտօնեաները, որոնք 150 դրուշ ամսաթոշակ կը ստանան։ Կ. Պոլսոյ կրօնական պաշտօնեաներուն յատկացուած գումարը 1307ին ամսական 129,109 դրուշ էր, որ յետոյ կայս. Իրատէով բարձրացաւ 208,030 դրուշի։ Ասոնց մէկը եթէ մեռնի կամ ուրիշ պաշտօնի կոչուի, ամսաթոշակը բաց կը մնայ։ Մինչեւ Պոտրումիի օրը ասոնց բաշխումը Շէյխ-իւլ-Իսլամը կը կատարէր. յետոյ յանձնաժողովի մը տրուեցաւ այդ պաշտօնը։ Կ. Պոլսոյ կրօնական պաշտօնեաներուն քանակութիւնն է 524, ասոնց 326ը վկայական ստացած են եւ 198ը տակաւին կ'ուսանին։ Ամէնէն աւելի ամսաթոշակ ստացողն է Սիւլէյմանիէի Մէտրէսէին ուսուցիչը՝ 2000 դրուշ։ Մինչեւ 194 դրուշ ամսաթոշակ ստացողներ կան։ Ցանկը պիտի ներկայացնեմ։ Ցաւելումը ձեզի վերաբերող խնդիր մըն է։ Դուք Շէրիին տրամադրութեանց համաձայն գումարուեցաք. ինչպէս որ յարմար դատէք, այնպէս կը գործադրէք։ Կրօնական միաբանութեան՝ այսինքն Արրալըք ամսաթոշակներն ալ Սղամպօլ Բայէսիի աստիճան ունեցողները եւ Գազասկերները կը ստանան. չաւուշներ ալ կան։ Ասոնց ամսաթոշակ տրուիլը Շէրիի մէկ տրամադրութեանը վերագրողներ կան. հակառակը ըսողներ ալ կը գտնուին, որով յանձնաժողով մը կազմուած է՝ պէտք եղածը ընելու համար։ Շէյխ-իւլ-Իսլամը կը յայտարարէ թէ պարագաներու եւ ժամանակին պահանջմանց համաձայն, Մեշվախանէի ու Շէրիի դատարաններուն գործառնութիւնները պիտի կանոնաւորէ։»

Հասան էֆ. բեմէն իջնելէ ետքը ատեանը մէկ ժամ փակուեցաւ։

Երկրորդ գումարում.—Ատեանը վերստին բացուելուն բեմը ելաւ Գոնիայի երեսփոխան Մէհմէտ Մահիր էֆ. եւ դիտողութիւններ ըրաւ Շէյխ-իւլ-Իսլամի յայտարարութեան մեծ մասին դէմ, մանաւանդ թոշակներու խնդրոյն համար։ Մէհմէտ Մահիր էֆ. յարեց թէ նախորդ Շէյխ-իւլ-Իսլամը ուզած կերպովը կը բաշխէր ամսաթոշակները. ազգականները ու իր մարդիկը մեծապէս կը նպաստաւորուէին. Նոյնիսկ նախորդ Շէյխ-իւլ-Իսլամը իր կառապանին՝ Խալիլ աղայի հազար դրուշ ամսաթոշակ յատկացուցած էր՝ իբրեւ կրօնական ուսուցիչ. Նաեւ այդ Խալիլ աղային ութ տարեկան տղան ալ իբրեւ կրօնական ուսուցիչ ամսաթոշակ կը ստանար. Շատեր ալ ուրիշ պաշտօններ ունենալով հանդերձ կրօնական ուսանողի ամսաթոշակ կը ստանային։ Նախկիններու մեծ մասը ուղղամիտ չէ։ Երեսփոխան մը իր հայրենիքէն նամակ մը առած է թէ Նաիպը, դրամական վարձատրութեան մը փոխարէն, ազատ արձակեր է անաստուն գող մը։ Շէյխ-իւլ-Իսլամին ներկայացուցիչը ըսաւ թէ Մեշվախանէի մէջ անթոշակ պաշտօնեաներ կան։ Ատենապետը յարեց թէ Շէյխ-իւլ-Իսլամը եւ Մեշվա Էմինին միթէ իրենց խոշոր ամսաթոշակներէն բան մը չէ՞ին կրնար յատկացնել ասոնց։ Երբ կաշառակեր եւ ագէտ նաիպներու վրայ կը խօսուի, կը պատասխանուի թէ ձեռնհաս մարդիկ չկան. դիմում ըրած կարող անձեր ընդունուած չեն։ Վերջապէս Շէյխ-իւլ-Իսլամի Դրան մէջ գործառնութիւնները անկանոն վիճակի մէջ են։

Ցետոյ խօսեցաւ Գայսէրիի երեսփոխան Գասըմ էֆ. որ պարզեց գաւառներու Շէրիի դատաւորներուն վիճակը եւ ըսաւ.— «Դատարաններուն մէջ եթէ ուղիղ դատաւոր գտնուի, ծուռ քարտուղարներ կան, որոնք դատաւորը կը մոլորեցնեն. դրամին երեսը տաք է. չեն կրնար դիմանալ»։ Ուրիշ երեսփոխաններ ալ խօսելէ ետքը, Ժողովը մեծամասնութեամբ բաւական նկատեց Շէյխ-իւլ-Իսլամին ներկայացուցչին կողմէ տրուած բացատրութիւնները՝ խոստացուած բարենորոգումները շուտով գործադրելու պայմանով։

Ցետոյ բեմը ելաւ հանրօգուտ շինութեանց նախարար Նորատունկեան էֆ. որ Էրէյլիի հանքերուն վրայ խօսելով ըսաւ.

«Ժամանակին ծովային նախարարութեան պատկանող ածուխի այդ հանքերը ժողովրդեան վարձու կը տրուէին։ Գոյացած շահը կառավարութեան եւ ժողովրդեան միջեւ կը բաշխուէր։ Այդ գործողութիւնը շատ պարզ էր։ Նաւահանգիստ մը չըլլալու պէտքը զգացուեցաւ, որուն համար մենաշնորհ տրուեցաւ Ընկերութեան մը։ Ընկերութիւնը բաւական դրամ ծախսելով նաւահանգիստ մը շինեց. ժամանակ մը ետքը փլաւ. նորէն շինուեցաւ. ծախքը կրկնապատկեցաւ. ուստի Ընկերութիւնը, իր ծախսած գումարին տոկոսը ստանալու համար, փափաքեցաւ նոյն տեղերը առեւտուրի ձեռնարկելու. ածուխի հանք գնեց եւ վերջապէս մէկ միլիոն ոսկիի դրամագլուխ տրամադրելի ըրաւ։ Մինչդեռ Եւրոպայի ածխահանքերու բաժնեթուղթերը 500 ֆր.ի հրապարակ հանուելով հինգ-տասը անգամ կ'աւելնան, Էրէյլիի Ընկերութեան բաժնեթղթերը մինչեւ հիմա չօգտուեցան։ Միայն հոն գացող պաշտօնեաները ամսաթոշակ ստացան։ Վերջապէս Ընկերութեան գործառնութիւնները անկանոն վիճակ մը ունեցան. հիմա վնասը 800,000 ոսկիի չափ է։ Կառավարութիւնը մինչեւ հիմա չէ կատարած նաւահանգիստին ընդունելութեան գործողութիւնը։ Ընկերութեան եւ կառավարութեան միջեւ միշտ անհամաձայնութիւն կայ։ Խնդիրը, այդ վիճակին մէջ, ծովային նախարարութենէն յանձնուեցաւ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան։ Այդ մասին յանձնաժողով մը կազմուեցաւ Բ. Դրան մէջ։ Ընկերութիւնը աջակցութիւն մը կը պահանջէ կառավարութենէն։ Աջակցութեան բարոյական մասը կատարելու պատրաստ է կառավարութիւնը. իսկ նիւթականը Երեսփ. Ժողովին վաւերացմանը կարօտ է։ Ընկերութեան հետ բանակցելու պէտք կայ. ուստի կը խնդրեմ որ ժամանակ տրուի»։

Ժողովը մեծամասնութեամբ ընդունեց Եուսուֆ Քէմալ պէյի առաջարկութիւնը, որով ինք եւ հարցապնդող երեսփոխանները ուղղակի նախարարին հետ պիտի տեսնուէին եւ այդպէս պիտի կարգադրուէր խնդիրը։

Երրորդ գումարում.—Քանի վայրկեանի դադարէ մը ետքը ատեանը վերստին բացուեցաւ. Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան օգնական Խալուսի պէյ բեմը ելաւ եւ եղած հարցապնդումներուն պատասխանելով, ըսաւ թէ պէտք եղած միջոցները ձեռք առնուած են Հայտար Փաշայի ու Էնկիւրիի միջեւ շաբաթը մէկ անգամ երկաթուղիի ուղղակի երթեւեկութիւն մը հաստատելու համար։ Էնկիւրիի երեսփոխան Թալէաթ պէյ յայտարարեց թէ շաբաթը մէկ անգամը բաւական չէ. նաեւ թէ այդ գիծին աւելի լաւ վագոններ պէտք է յատկացուին եւ գիներն ալ զեղչուին։ Խալուսի պէյ պատասխանեց թէ սակագինները քննելու համար յանձնաժողով մը կազմուած է։ Տրուած բացատրութիւնները բաւական նկատուեցան։ Ցետոյ Խալուսի պէյ պատասխանեց Պաղտատի խճուղիին համար եղած հարցապնդումին եւ ըսաւ թէ օրէնքին տրամադրութեանց համաձայն, իւրաքանչիւր անհատ պարտաւոր է, նահանգին կարեւորութեան համաձայն, տարեկան 12էն 16 դրուշ վճարել եւ կամ չորս օր աշխատիլ խճուղիներու շինութեանը։ Ամէն մէկ նահանգի գանձումները Երկրագործական Պանքային ճիւղերուն կը յանձնուին։ Ո՛չ Կ. Պոլիս դրամ կը ղրկուի եւ ոչ ալ ուրիշ ճամբաներու կը ծախսուի։ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան պարտականութիւնն է քննել, ընդունիլ եւ կամ բարեփոխել խճուղիներու յատակագծերը։ Խալուսի պէյ յարեց թէ Պաղտատի խճուղին 56 քիլոմեթր է, որուն շինութեանը համար 30,000 ոսկիի պէտք կայ։ Նոր ծրագրին մէջ տարեկան 400,000 ոսկիի ընդհանուր հասոյթ ցոյց տրուած է, որով ութ տարուան մէջ օսմ. երկիրներուն ճամբաները պիտի նորոգուին ու պիտի շինուին։ Քանի մը երեսփոխաններ խօսելէ ետքը, տրուած բացատրութիւնները բաւական նկատուեցան։ Խալուսի պէյ Երկրագործական Պանքային վիճակահանութեանը համար ըսաւ թէ ասոր հասոյթը, դաղթականներու զետեղմանը յատկացուած, ելմտական գանձուն կը տրուի, վասն զի գանձը ժամանակին հարկ եղած դրամը տուած է գաղթականներու զետեղման յանձնաժողովին։ Հաշիւները պիտի քննուին։ Ելմտական նոր տարիէն սկսեալ վիճակահանութիւնը պիտի չշարունակուի։ Այս բացատրութիւններն ալ բաւական նկատուեցան։ Պինկազիի նաւահանգիստին համար Խալուսի պէյ ըսաւ թէ շինութիւնները, որոնք դրամի չգոյութեան պատճառաւ դադրած էին, այս տարի պիտի սկսուին՝ 51,000 ոսկիի ծախքը եթէ ժողովին կողմէ վաւերացուի։ Այս բացատրութիւններն ալ բաւական նկատուելէ ետքը նիստը կէս ժամ դադրեցաւ։

Չորրորդ գումարում. — Ժամ կէսին վերստին բացուեցաւ ատեանը՝ երրորդ ատենապետ Արիսթիտի փաշայի ատենապետութեամբ։ Պրուսայի երեսփոխան Թահիր պէյ պահանջեց ջնջել Պրուսայի ելեկտրաշարժ թրամուէյին համար տրուած մենաշնորհը, քանի որ կարելի չէ եղած ելմտական գանձուն փոխանցել։ Ցարեց թէ տրուած մենաշնորհը իրաւունքի մը փոխարէն չէ, այլ պարզ շնորհ մը. արդէն իբրեւ արտօնատէր ներկայացուած Մէհմէտ անուն անձը երեւակայական է, վասն զի քառասուն տարի առաջ մեռած է եղեր։ Խալուսի պէյ պատասխանեց թէ այդ անձին անունը կայս. Իրատէին մէջ նշանակուած ըլլալով երեւակայական չի կրնար ըլլալ. արդէն մահուան պարագային քննութիւնը հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան պարտականութիւնը չէ։ Պրուսայի երեսփոխան Իսմէր Ֆէվզի էֆ. ըսաւ թէ ընդհանուր զրոյցի մը նայելով մենաշնորհը հրացանակիր Թահիր փաշայի կը վերաբերի, մինչդեռ մենաշնորհի գրոյն մէջ Մէհմէտ աղայի մը անունը կայ, որով խնդիրը անորոշ վիճակ մը կը ստանայ. հետեւաբար մենաշնորհը պէտք է ջնջել։ Ժողովը որոշեց որ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը քննութիւն կատարէ՝ մենաշնորհի տիրոջ իսկութիւնը ստուգելու համար։

Ասոր կարդացուեցաւ եպարքոսական գիր մը որ երկու ամսուան առժամեայ ելմտացոյցի մը քուէարկուիլը կը պահանջէր. Նաեւ ասոր վերաբերող եւ երկու յօդուածէ բաղկացած օրինագիծ մը։ Նոյն միջոցին ժամանեց ելմտական նախարար Րիֆաթ պէյ։ Երեսփոխանները իսկոյն չի կրցան հասկնալ կարդացուածը, որով աղմուկներ տեղի ունեցան։ Ատենապետը նորէն կարդաց։ Ա. յօդուածը կը տրամադրէր թէ ընդհանուր ելմտացոյցին Երեսփ. Ժողովին ներկայացուիլը ուշացած ըլլալով, արտօնութիւն կը խնդրուէր հինգ միլիոն ոսկիէ աւելի գումար մը ծախսել՝ իբրեւ ընդհանուր ծախք։ Բ. Ցօդուածն ալ կը տրամադրէր թէ մարտէն սկսեալ երկու ամիս տէրութիւնը ըստ սովորութեան գանձէ ամէն տեսակ տուրքեր։ Ելմտական նախարարը բեմը ելաւ եւ ստիպողականութեան որոշում խնդրեց, ըսելով որ խնդիրը կարեւոր է։ Նախարարը բացատրեց ընդհանուր ելմտացոյցին ուշանալուն պատճառները եւ ըսաւ թէ երկուշաբթի օրը (այսօր) կարելի պիտի ըլլայ Երեսփ. Ժողովին ղրկել։ Ատենապետը խնդիրը քուէի դրաւ եւ ստիպողականութիւնը մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ։ Բաւական վիճաբանութիւններէ ետքը Ժողովը 34ի դէմ 104 քուէով մէկ ամսուան համար միայն առժամեայ ելմտացոյց մը քուէարկեց։ Ժամ 1ին ատեանը փակուեցաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ.—Արտաքին գործոց Նախարար Րիֆաթ փաշա, շաբաթ օրը, հեռագրեց Բ. Դրան թէ Պուլկարիոյ դրամական հատուցման մասին Ռուսիոյ հետ համաձայնութիւնը գոյացած եւ իր ու Պ. Իզվոլսքիի կողմէ ստորագրուած է։ Այդ համաձայնութեամբ Ռուսիա, Պուլկարիոյ դրամական հատուցման հաշւոյն, կը թողու Թուրքիային պահանջած պատերազմական տուգանքին քառասուն տարեվճարները։ Ինչպէս յայտնի է, մէկ տարեվճարը 350,000 ոսկի է։ Սապահ, սակայն, այսօր կը հրատարակէ Եպարքոս Հիլմի փաշայի մէկ յայտարարութիւնը թէ պուլկարական հատուցման խնդիրը դեռ վերջնականապէս կարգադրուած չէ եւ թէ Րիֆաթ փաշա Կ. Պոլիս գալով բանակցութիւնները հոս պիտի շարունակուին։ Րիֆաթ փաշա երէկ հեռագրեց Բ. Դրան թէ Պետերպուրկէն այսօր ճամբայ կ'ելլէ Կ. Պոլիս գալու համար։ Համաձայնութեան գիրը չորս յօդուածէ կը բաղկանայ։

—Թանինի մէջ հրատարակուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Րիֆաթ փաշա Պետերպուրկէն Պերլին երթալով քառասունչորս ժամ պիտի մնայ։ Հաւանական է որ Հռոմ ալ հանդիպի։

ԿԵՍԱՐԻՈՅ ԽՆԴԻՐԸ. — Շուրայի Ումմէթի մէջ կը կարդանք. — Կեսարիոյ մէջ կատարուած դատական քննութիւնը, զոր ծանուցինք, աւարտած է։ Նախորդ հրամանատար Խուլքի փաշա եւ Մէհմէտ պէյ իբրեւ ոճրագործ ամբաստանուեցան եւ քանի մը հոգի ալ իբրեւ յանցաւոր։ Ամբաստանեալներուն մէջ է նաեւ Կեսարիոյ Հայոց Առաջնորդը։»

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐԸ. — Կ. Պոլսոյ երեսփոխան Մանիասիզատէ Րէֆիք պէյի մահուամբ եւ Բրէվէզայի երեսփոխան Ազմի պէյի Պրուսայի կուսակալ կարգուելովը բացը մնացած երկու աթոռներուն համար Ծերակոյտը որոշեց որ երկրորդ ընտրողները ընտրեն այդ երկու երեսփոխաններուն յաջորդները։ Այս որոշումը հաղորդուեցաւ Բ. Դրան։

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ներքին գործերու յանձնաժողովը երէկ խորհրդակցութիւն կատարեց Անատոլիի նահանգները ղրկուելիք քննիչ մարմնոյն հրահանգին նկատմամբ։ Նոյն յանձնաժողովը նաեւ որոշեց ապագրուած թուղթերէն նամակատուններէ առնուած ծախքը զեղչել՝ այսինքն 5 փարա առնել ոչ թէ 30, այլ 50 կրամէն. Նաեւ ծովեզերքներու եւ երկաթուղի անցած տեղերու համար առնուած 5 փարան ոչ թէ 50, այլ 75 կրամէն առնել. իսկ լրագրական հեռագիրներու մասին սպասել՝ թղթատարական ու հեռագրական վերատեսչութեան մէջ գումարուած յանձնաժողովին որոշման։

—Սահմանադրութեան քննիչ յանձնաժողովին ծրագիրը այս շաբթու պիտի ներկայացուի Երեսփ. Ժողովին։

—Երեսփ. Ժողովին այսօրուան օրակարգին մէջ կայ Զօրի երեսփոխան Խորշը Լութֆի պէյի մէկ ծրագիրը, որով կ'առաջարկէ Էվգաֆի նախարարութիւնը վերցնել եւ Կ. Պոլսոյ մէջ՝ Շէյխ-իւլ-Իսլամին ու գաւառներու մէջ ալ միւֆթիներուն նախագահութեամբ կազմուած ժողովներու յանձնել այդ վարչութիւնը։

ԾԵՐԱԿՈՅՏՆ ալ, առջի օրը, ընդունեց առժամեայ ելմտացոյցը՝ մէկ ամսուան։ Մինչեւ գիշերուան ժամ 2 վիճաբանութիւն կատարուեցաւ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ դեսպանը, անցեալ օր, Եպարքոսին հետ տեսակցած միջոցին, պահանջեց գործադրել Մակեդոնիայի ռումէն եկեղեցիներու եւ դպրոցներու մասին նախկին Եպարքոս Ֆէրիտ փաշայի օրով որոշուած գործողութիւնները, որոնք տակաւին անգործադրելի կը մնան։

ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ.— Նախարարաց Խորհուրդը երէկուան նիստին մէջ քննեց Տէրութեան ելմտացոյցը եւ անոր կցուած օրինագիծը։ Որոշեց այսօր Երեսփ. Ժողովին ղրկել։

ԴԱՏԱԿԱՆ նախարար անուանուեցաւ Եանեայի նախորդ կուսակալ Նազըմ փաշա, որուն պաշտօնը վաւերացաւ կայս. Իրատէով։

ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ պարտականութեանց եւ պատասխանատուութեանց համար պատրաստուած օրինագիծը Եպարքոսին կողմէ հաղորդուեցաւ Նախարարներուն՝ իրենց կարծիքը յայտնելու համար։

ՀԱՐՈՆԻ Բուռն իշխանին ի պատիւ, այս գիշեր, Եըլտըզի պալատան մէջ սեղան մը պիտի տրուի։ Նախարարներն ալ ներկայ պիտի գտնուին։

ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ.—Նոյէ Ֆրայէ Բրեսէի Կ. Պոլսոյ թղթակիցը կը գրէ թէ դեսպանախորհուրդին նկատմամբ Բ. Դրան տեսակէտը համապատասխան է Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ տեսակէտներուն։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նոր տարիին առթիւ, 1325 մարտ 1, երեք արարողութիւններ կատարուեցան կառավարական պաշտօնարաններու եւ մանաւանդ մաքսատանց մէջ։

—Մաքսային ամբողջ հասոյթները վերջացող 1324 տարին եղած են 3,731,923 ոսկի։ Այդ գումարին 967,207 ոսկին մաքսերու վրայ եղած հարիւրին երեք յաւելումէն գոյացած է։ Թէեւ 1324ի հասոյթները 1323էն 15,045 ոսկի պակաս են, սակայն նահանգներու մաքսատուններէն առնուած հեռագրական տեղեկութիւնները փետրուար 27ի ու 28ի հասոյթները ցոյց չեն տար, որով այդ պակասը լեցուելէ զատ հասոյթի աւելցութիւն մըն ալ յուսալի է։

—Ձկնարանին մէջ երէկ արարողութիւններ կատարուեցան եւ առաջին անգամ աճուրդի դրուած ձուկերը 380 դրուշի գնեց Թոփգաբուցի Գրիգոր աղա։

—Հանրային Պարտքի Վարչութեան վերջացող 1324 տարուան ընդհանուր հասոյթ եղած է 60,961,324 դրուշ։ Նախորդ տարին եղած էր 47,447,466, որով 1324ի համար հասոյթի աւելցութիւն մը կայ՝ այսինքն 13,513,858 դրուշ աւելի է։

—Հանրային Պարտքի վարչական Խորհուրդին նախագահութեան համար կարգը այս տարի անգլիական պատուիրակ Սըր Ա. Պլոքինն է։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ Նախարարութիւնը ծանոյց ամէն կողմ որ ոստիկանները բնաւ չթերանան իրենց պաշտօնավարութեան մէջ։ Առանց արտօնութեան իրենց պաշտօնատեղիէն հեռացող ոստիկանները իսկոյն պիտի վտարուին։

ՍՈՒՏ ԶՐՈՅՑՆԵՐԸ.—Ձեռնհաս պաշտօնարանը նկատելով որ զանազան տեղեր զրոյցներ կ'ելլեն թէ իսլամները ու քրիստոնեաները իրարու վրայ պիտի յարձակին, անդորրութիւնը խանգարուած է եւ այլն, նկատելով որ այդ մասին եւրոպական լրագիրներուն հեռագիրներ կը հաղորդուին, նկատելով որ երկրին մէջ անմիաբանութիւն յառաջ բերուելէն օգտուելու նպատակով կարգ մը խռովարարները կը տարածեն այդ զրոյցները, եւ նկատելով որ այդ զրոյցները թէեւ իսկոյն կը հերքուին, սակայն ժողովուրդը կը յուզուի եւ յաճախ խռովութիւնները կը փակուին, ծանոյց բոլոր նահանգները՝ անմիջապէս երեւան հանել այդ կարգի սուտութեանց հեղինակները եւ յանձնել դատական իշխանութեանց՝ օրէնքին տրամադրութեանը ենթարկուելու համար։

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ.—Սէրվէթը կ'ըսէ թէ Սուլթանին հիւանդութիւնը այսօրերս կը սաստկանայ։ Նոյն թերթը կ'առաջարկէ ամէն օր Թագվիմի Վագայի մէջ հրատարակել բժիշկներու պաշտօնական տեղեկագիրը։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ ՄԷՋ ՍՈՎ ԿԱ՞Յ. — Թանին երկար թղթակցութիւն մը կը հրատարակէ Էրզրումէն, փետր. 18 թիւով։ Նամակագիրը անհիմն կը գտնէ Պոլսոյ լրագիրներէն ոմանց հրատարակած սա լուրերը թէ Էրզրումի մէջ տղաք մերկ մնացած, սառոյցներուն վրայ կը դողան ցուրտէն, եւ ժողովուրդէն շատ մը անձեր անօթութենէ կը մեռնին։ Այդ աղետալի վիճակին դարման տանելու համար՝ Հայոց Պատրիարքարանէն նպաստ կը խնդրեն անմիջական կերպով։ Թղթակիցը խօսելէ յետոյ Էրզրումի խիստ կլիմային ու բերքերուն վրայ, կը յարէ թէ երաշտութեան տարիներու մէջ իրաւ է որ ժողովուրդը կը նեղուի արմտիքի պակասութենէն, կարելի չըլլալով շրջականերէն արմտիք ներածել դիւրաւ, սակայն նպագրուածին չափ ալ աղքատութիւն չի տիրեր եւ ոչ ալ անօթութեան հետեւանքով մահ կը պատահի։ Նամակագրին ըսածին նայելով, այս տարի ալիւրով շինուած հացին օխան 70 փարայի կը ծախուի Էրզրումի մէջ, եւ պատրաստուած հացերը բաւականէն զատ, նոյն իսկ կ'աւելնան եղեր, այնպէս որ Ռուսիայէն ներածուած ալիւրները երեսի վրայ մնացած են եւ գնող չկայ։ Թանինի թղթակիցը կը յարէ թէ Էրզրումի մասին հրատարակուած լուրերը մէկ քանի ցածոգի ծրիակերներու կողմէ յերիւրուած են, իրենց դիրքը պահպանելու համար։ Նպաստ բաժնելու համար ցուցակ մը ուզուեր է եւ հազիւ 1200 կարօտ ցոյց տրուեր է 40,000-50,000 բնակչութեան մէջ։ Թղթակիցը միեւնոյն աղբիւրէն բխած կը նկատէ Էրզրումէն Պատրիարքարան հասած հեռագիրները, եւ հայ քոմիտէի մը կը վերագրէ զանոնք, ըսելով թէ կառավարութեան 20 դրուշի տուրքէ պարտք ունեցողները չեն վճարեր, եւ մէկմէկ ոսկի նպաստ կուտան Դաշնակցութեան։ Քառասուն-յիսուն օրուան մէջ 300 ոսկիի չափ դրամ հաւաքուեր է նոյն քոմիտէին համար, եւ այդ դրամով «պըլըբօլա» կուտեն ու շամպանիա կը խմեն եղեր։ Թանինի թղթակցին այս վերջին տողերը մանաւանդ կը մատնեն իր չարամիտ ոգին, եւ ծիծաղը կը շարժեն ամէն ողջամիտ մարդու, որ իրազեկ է գաւառներու ողբալի վիճակին։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՏՈՒՐՔԵՐԸ.—Պետական Խորհուրդը որոշեց տուրքերու գանձման կանոնագիրը Կ. Պոլսոյ մէջ ալ գործադրել եւ չվճարողները ենթարկել նոյն կանոնագրին տրամադրութեանց։

ԿԱՅՍ. ՏՆՕՐԷՆԱԿԱՆ գանձուն Նախարարութիւնը գրեց ելմտական նախարարութեան որ 1325 տարուան մէջ ալ շարունակուի մաքսային վերատեսչութեան կողմէ կայս. անձնական գանձուն վճարուած շաբաթական 1,172,500 դրուշը եւ անտառներու, հանքերու եւ երկրագործութեան, հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութեան եւ Տէֆթէրխանէի կողմէ վճարուած շաբաթական 100,000 դրուշը։ Այդ մասին Բ. Դրանէն հրահանգ խնդրուեցաւ։

ՄԵԾ ՇՈՒԿԱՅԻՆ Քէչէճիլէրի, Թաքքէճիլէրի, Ճէվահիր Պէտէսթէնի եւ Գոյումճիլարի մասերուն կամարներուն վրայ ճեղքեր տեսնուած ըլլալով, ճարտարապետական քննութիւն պիտի կատարուի։

ՐԻՇԻՏ ԱՔԻՖ ՓԱՇԱ, որ Եգիպտոս կը գտնուէր, երէկ Կ. Պոլիս ժամանեց։

ՎԱԽՃԱՆԵԱԼ Մանիասիզատէ Րէֆիք պէյի առաջին կնոջը 2000 դրուշ ամսաթոշակ յատկացուեցաւ, երկրորդ կնոջը՝ 1000 եւ մօրն ալ 1000։

ՊԻԹԼԻՍԻ նոր կուսակալին հրաման տրուեցաւ որ փութով իր պաշտօնատեղին ուղեւորի։

Պ. ԼՕՌԱՆ.— Առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ ելմտական խորհրդական Պ. Շառլ Լօռանի։

ԱՄՍԱԹՈՇԱԿ.— Ելմտական գանձը այսօր պիտի սկսի վճարել փետրուարի ամսաթոշակները։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ մէջ ձիւնը կը շարունակէ եւ հիւսիսային կողմերը երթեւեկութիւնները դադրած են։ Երկրաշարժի ցնցումներ ալ կը զգացուին։

ՍԷՆԻՔԱԶԱՐԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Եպարքոսը յայտարարեց խմբագրի մը թէ սխալ է այն լուրը որուն համաձայն Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարը առաջարկած ըլլայ Րիֆաթ փաշայի՝ Սէնիքազարի գաւառին մէկ մասը մէկ միլիոն ոսկիի փոխարէն Սերպիոյ ու Սեւ Լերան թողելու։

ԽԱԲԵԲԱՅԻ ՄԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ.—Օրթագիւղ բնակող Ալի Րիզա անուն մարդ մը վերջերս իբրեւ խաբեբայ ձերբակալուեցաւ։ Երբեմն քարտուղար էր կայսերազուն իշխան Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ.ի մառանապետ Արիֆ պէյի քով։ Ալի Րիզա զանազան անձերէ դրամ շորթած էր խաբեբայական հնարքներով։ Վրան խուզարկուելով նամակներ գտնուեցան, որով կարգ մը անձերէ դրամ կը պահանջէր։ Այդ թուղթերուն մէկը «Նուրի» ստորագրութիւն կը կրէր եւ պարունակութիւնը այն էր թէ Եպարքոսը, Երեսփ. Ժողովին ատենապետը եւ ուրիշներ Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ.ի ապարանքին մէջ գումարուելով որոշեր են Րէշատ էֆ.ն գահը բարձրացնել, բայց մերժած ըլլալով, անոր տեղ Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ.ն գահը բարձրացնելու որոշում տուեր են։ Ոստիկանութիւնը քննութեամբ հաստատեց թէ այդ նամակը շինծու է։ Ալի Րիզա դատական պաշտօնարանին յանձնուեցաւ։

ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ.—Եւրոպական թերթերը կ'ըսեն թէ Օսմ. կառավարութեան հաշւոյն մօտերս մեծ փոխառութիւն մը պիտի կատարուի։

ՆԷՃԻՊ ՄԵԼՀԱՄԷ աղերսագրով մը յայտարարեց թէ պիտի չկրնայ հարցաքննիչ դատաւորին ներկայանալ Միհրդատ Հայկազնի կողմէ իրեն դէմ բացուած դատին առթիւ, վասն զի վերջին դատավարութիւններէն կրած յուզումէն հիւանդացած է։ Բժիշկները հաստատեցին թէ երեք օրուան հանգիստի պէտք ունի։

ԱՆԱՏՕԼԻԻ երկաթուղիին 8րդ շաբթուան հասոյթը իւրաքանչիւր քիլոմեթրի սապէս է.— Հայտար-Փաշա Էնկիւրի գիծ (578 քիլոմեթր) 5,216 ֆր. անցեալ տարիէն 565 պակաս եւ միւս շաբաթներէն ալ 136 աւելի։ Էսկիշէհր-Գոնիայի գիծ (445 քիլոմեթր) 2,211, անցեալ տարիէն 958 պակաս եւ միւս շաբաթներէն ալ 856 պակաս։

ՎԻՆԵՐ ՊԱՆԳ ՖԵՐԱՅՆԻ տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ հանրութեան թէ Բերայի ճիւղին գրասենեակը պիտի բացուի մարտ 2/15ին։ 5—2

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԷ

Ազդ.— Շիրքէթի Խայրիէի վարչութիւնը կը հրաւիրէ այն ուղեւորները, որոնք զանազան թուականներու մէջ, իրենց վերաբերող առարկաներ մոռցած են շոգենաւերուն մէջ, վարչութեան ներկայանալ եւ առնել։ 4—5

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԼԱՐԾԻՔՆԵՐ

Գրեթէ ամէն օր հեռագիր կը ստանանք Մուշէն։ Այսօր ալ հատ մը կը հրատարակենք, կացութեան շարունակութիւնը յայտնող, ինչ որ կը նշանակէ թէ իբր տասնըհինգ օրէ ի վեր այդ դժբախտ քաղաքին մէջ տիրող անբնական վիճակը՝ բարեփոխուելէ հեռի՝ վատթարանալու վրայ է հետզհետէ։ Օրերէ ի վեր հայ երեսփոխաններ՝ Զօհրապ, Հալաճեան և Գեղամ՝ Ներքին գործերու նախարարին և անոր ազատամիտ! խորհրդականին կը դիմեն՝ արդար և արագ կարգադրութիւն պահանջելով. խոստումներ կը տրուին ափերո՛վ, հեռագիրներ կը փոխանակուին անդադա՛ր, բայց Մուշի կառավարիչը, սահմանադրութեան դէմ հայհոյութիւն մը, կը շարունակէ անպատիժ գործել այնքան արձակ համարձակ որքան հին բէժիմին ատենը։

Սահմանադրութեան բանաւորները, իրենց բոլոր ստորաբաժանումներով և իրենց բոլոր մանր մունր պաշտպաններով (որոնց մէջ նաեւ Թուրքշովինիզմի պաշտպան-փաստաբան հայ օրկան մը) ամէն վայրկեան կը քէֆրեն ազատութեան, հաւասարութեան և արդարութեան սկզբունքին դէմ՝ կոպտաբար խոզելով անիրաւուածին ու հարստահարուածին բողոքը կամ դիւայնօրէն ծիծաղելով անոր վրայ։

Անկեղծ է՝ հէ՞, սա կառավարութիւնը։ Բայց վեց ամիսէ ի վեր Անատոլուի մէջ տիրող կացութիւնը օր մը ելաւ խոստովանեցա՞ւ ան։ Ըսա՞ւ թէ տակաւին հայ աղջիկները կ'առեւանգուին և բռնութեամբ կ'իսլամացուին. ըսա՞ւ թէ անօթի կը մնայ ժողովուրդը։ Եթէ իրեն և իր յայտնի կամ անյայտ օրկաններուն հարցնես՝ կացութիւնը աւելի քան բարեբաստիկ է։

Եէնի Կազէդայի շաբաթ օրը հրատարակած մէկ տեսակցութիւնը — զոր ունեցեր է անգլ. մեծ թերթի մը թղթակցին հետ՝ Հայաստանէն դարձած — փաստաւոր ապացոյց մըն է փակցուած անոնց երեսին որ տակաւին անխղճօրէն ունին Հայաստանի խոշոր ու կոտտացող վէրքը ծածկելու։ Քաղաքներու մէջ անգամ ժողովուրդը անօթութենէն չմեռնելու համար եգիպտացորենի կոթերը խաշելու և ուտելու պարտաւորուած է։ Գիւղերու մէջ՝ խոտը սովորական ուտեստն է։ Գալ տարի, կ'ըսէ անգլիացին, սովը աւելի ահաւոր պիտի ըլլայ։ Յետնեալ տուրքերը անողորմաբար կը գանձուին։ Դաշնակցութիւնը վեց նահանգներուն մէջ մայիսին ցոյցեր պիտի կազմակերպէ եղեր (անշուշտ խաղաղական) կառավարութեան ուշադրութիւնը գրաւելու համար, վասն զի արդի պայմաններուն տակ անկարելի է մարդկօրէն ապրիլ։ Անգլիացին ըսեր է Եէնի Կազէդայի խմբագիրներուն. «Դուք անփոյթ կը վարուիք կարեկցութեան արժանի ձեր հայրենակիցներուն նկատմամբ։»

Սո՞ւտ կը խօսի այս անգլիացին։ Ոմանք կ'ըսեն թէ շատ բան պահանջելու չենք նոր հաստատուած սահմանադրական ըէժիմէն։ Շա՛տ գեղեցիկ խօսք է ասիկա։ Միայն թէ՝ ինչ որ մինչեւ հիմա պահանջուեցաւ՝ անհնարինը չէր։ Ի՞նչ էր ուզուածը. անօթիին համար պատառ մը հաց, յառաջիկայ ցանքին համար սերմնցու, և մէկ քանի ապուշ և բռնաւոր կառավարիչներու և կուսակալներու պաշտօնանկութիւնը։ Կատարեալ դրա՞խտ դարձուցէ՛ք, ըսինք, սա դժբախտ երկիրը. քանի մը ամսուան մէջ երկաթուղինե՞ր հիմնեցէք, ճամբանե՞ր շինեցէք, համալսարաննե՞ր բացէք, ըսինք։ Ո՛չ. ըսինք որ ա՛լ Աստուծոյ համար հայ աղջիկ մի՛ առեւանգէք, հայ ընտանեկան պատիւը մի՛ բռնաբարէք, մի՛ իսլամացնէք Հայը, ըսինք։ Ասիկա պահանջելնուս համար յանցաւո՞ր եղանք։ Հապա ի՞նչ ընէինք. ձեռուընիս ծալլած դեռ հանդուրժո՞ղ ըլլայինք կատարուած սանձարձակ չարագործութիւններուն։ Եւ երբոր Սահմանադրութիւն մը, քանիերորդ դարուն սեմին վրայ, տակաւին Թոյլատու կ'ըլլայ սատանկ անարժանութիւններու և անարգութիւններու, այդ տեսակ սահմանադրութիւն մը ի՞նչ է եթէ ոչ խաղքութիւն և գայթակղութիւն։

Եւ անոնք որ ասկէ քանի մը ամիս առաջ իրենց թերթին սիւնակներուն մէջ ամէնէն ահռելի լուտանքները և անարգանքները կը տեղային սահմանադրական կառավարութեան դէմ, անոնք հիմա մէկէնիմէկ չրջահայեաց, խելօք և սանձահարուած քարոզիչները դարձեր են խոհեմութեան և լաւատեսութեան։ Առանց ուրանալու տխուր և աղտոտ պատճառները այս հոգեփոխութեան, մենք կը շարունակենք հաւատարիմ մնալ մեր ուղղութեան և մեր անդրդուելի հայեացքներուն, բարձրօրէն և ուժգնօրէն յարձակելով Սահմանադրութիւնն ipso facto ստանկօր ընող ու եղծանող կառավարութեան մը վրայ, և կառչած մնալով սա գաղափարին թէ ցորչափ այս երկիրը կառավարուի մասնաւոր Կոմիթէի մը և անոր ազգայնական ձգտումներուն և ծրագիրներուն գործադրութեանը հլու հպատակ կառավարութեան մը կողմէ, և ցորչափ Սահմանադրութիւնը մէկ տարրի մը՝ Իսլամին՝ սեփականութիւնը մնայ, պիտի գրենք և պիտի պոռանք թէ այդ հանգամանքներով ներկայացուած Սահմանադրութիւն մը անարգանք մըն է նետուած քաղաքակիրթ աշխարհի երեսին։

ԵՐՈՒԽԱՆ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ուղղուած հեռագիր մը, կ'ըսէ Լէվընդ Հէրըլտ, կառավարութեան լուրջ ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ Վանայ նահանգին, Պաշքալէի և ուրիշ տեղերու կացութեան վրայ. Հեռագիրը կ'ըսէ թէ՝ բուռն յուզում մը կը տիրէ Հայերու մէջ, հաւատափոխութեան զանազան խնդիրներու պատճառաւ, որոնց մէջ Թուրք պաշտօնեաները կողմնակցութեամբ կը վարուին։

ՋՈՒԼՈՒՄԻ ԵՐԿՐԷՆ

ՄՈՒՇԻ ՄԱՆՐ ՎԻՃԱԿԸ

[Հեռագիր «Արեւելք»ի. 27 փետրուար]

Այժմու վիճակը օր ըստ օրէ կը ծանրանայ և վտանգաւոր կը դառնայ։ Եկեղեցին, վարժարանը և շուկաները գոց են. երկու տարրերուն միջեւ ատելութիւնը ամէնուն ունեցած վստահութիւնը և յոյսը կը վերցնէ. բռնի կերպով իսլամացուած հայ կինը նոյն խիստ հսկողութեան տակ կը գտնուի։ Օսմ. Սահմանադրութեան նուիրական իրաւունքները ոտնակոխ ընող կառավարիչը դեռ իր պաշտօնը կը շարունակէ և այս պարագան ցաւալի է։ Հայ տառապեալ ժողովուրդին անունով արդարութեան գործադրութիւնը կը խնդրեմ։

Առաջն. Փոխանորդ Մշոյ
ՎԱՐԴԱՆ ՎՐԴ.

* * *

Շաբաթ օր Զօհրապ էֆ. Մուշի դէպքին առթիւ դիմեց Ահմէտ Րիզա պէյի և պատմեց Ներքին գործոց նախարարութեան խորհրդականին հետ իր ունեցած տեսակցութիւնը, յարելով թէ նոյն մուսթեշարին լեզուն սովորական լեզուն է, որով դարման մը չի տարուիր կացութեան և թէ խանութները դեռ գոց են։ Զօհրապ էֆ. աւելցուց որ եթէ այս խնդիրը չկարգադրուի, իրենք Խորհրդարանին մէջ ամէն միջոց ի գործ պիտի դնեն, հարցապնդում ևլն. պիտի ուզեն, որպէս զի միանգամ ընդ միշտ կարգադրութիւն մը ըլլայ այս մասին։ Յիշեալ խորհրդականը՝ Ատիլ պէյ, Խորհրդարան գացած ըլլալով, Մուշի երեսփոխան Գեղամ էֆ. դարձեալ խօսեցաւ այս խնդրին վրայ, որուն պատասխանելով խորհրդականը յարեց թէ՝ ինք ամէն օր երկար հեռագիրներ կը ղրկէ և ապահով պէտք է ըլլալ, քանի որ կուսակալութեան գրուած է կարող պաշտօնատար մը ղրկել Մուշ։

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՉ

«Տէ՛ր,

«Մշոյ արժանընտիր Առաջնորդ Տ. Ներսէս Ծ. Վ. Խարախանեան կը մեկնի իր հայրենիքը՝ Տարօն՝ զուլումի, թալանի այն երկիրը՝ ուր սովատանջ ժողովուրդ մը կը սպասէ, տասնեւվեց տարիներէ հետէ հեռու իր հօտէն՝ տարագիր ու վտարանդի իր առաջնորդին։

«Ազատութեան հռչակմամբ, երբ Հայաստանի գաւառաց տխուր վիճակը պարզուեցաւ, երբ կարօտութեան թշուառութեան և սովի դառնակէզ ձայներ արձագանգեցին, ամէն Հայ ճանչցաւ իր պարտքը, լսեց իր հայրենակիցներու կոչն և փութաց օգնութեան։

«Հայը՝ լիուլի տուաւ իր նպաստը և հետեւաբար ընդհանուր նպաստի մը համար չէ որ կ'ուղղենք այս հրաւէրը։

«Անշուշտ այժմ ամէն Հայ կը խորհի թէ Խարախանեան վարդապետ երբ Տարօն կը դառնայ տարիներու երկար չարքէ մը վերջ իր սիրելի հօտը տեսնելու ուրախութեանը հետ պէտք է միացնէ իր նուէրներով զանոնք անձամբ սփոփած ըլլալու գոհունակութիւնն ալ։

«Ուստի կը խնդրենք մեր պատուարժան ազգայիններէն որ հաճին իրենց նուէրը յուղարկել Բերայի Թաղ. Խորհրդարանը ի սփոփանս Տարօնաբնակ Հայութեան, այսու ազգավայել յարգանք մըն ալ ընծայելով ազգին դատին համար տառապող պարտաճանաչ եկեղեցականին՝ Տարօնի Հայրիկին։

Մնամք խորին յարգանօք
Արամ Հալաճեան, Գեղամ Տէր Կարապետեան, Խ. Սիմօնեան, Տ. Կիւմիւշկէրտեան, Միհրդատ Հայկազն, Մելիք Ղազարոսեան։
1909 Փետր. 27, Բերա

ՎԱՐԺԱՊԵՏԸ ԵՒ ՏԵՂԱՊԱՀԸ. — Տեղապահ Սրբազանը, որ իր առաջին պաշտօնական այցելութեան միջոցին չէր կրցած ներկայանալ վարչապետին, շաբաթ օր ընկերակցութեամբ փոխանորդ Տ. Ղեւոնդ վրդ. Դուրեանի և գործակատար Գամէր էֆ.ի այցելութիւն տուաւ վարչապետ Հիւսէին Հիլմի փաշայի։ Պատուասիրութիւններէ վերջ խօսք բացուեցաւ Երուսաղէմի խնդրոյն վրայ և Հիլմի փաշա պատասխանեց թէ Երուսաղէմի կառավարիչէն Ներքին գործոց նախարարութեան ուղղուած հեռագիր մը հասած է, որով կը խնդրուի Հայոց վանքին խնդիրը Զատկէն վերջ նկատողութեան առնել, որովհետեւ հազարի մօտ ուխտաւորներ եկած են և կրնայ ըլլալ որ խռովութիւններ ծագին։ Հիլմի փաշա պատասխանելով Մարաշի մէջ գրաւեալ և Սիսի վանքին սեփական կալուածներու մասին Տեղապահին դիտողութեան, ըսաւ թէ լաւ կ'ըլլայ որ Սահակ Ս. Կաթողիկոս կերպով մը համաձայնի Մկրտիչ և Կիրակոս կաթողիկոսներու ժառանգորդներուն հետ և խաղաղութեամբ կարգադրէ այդ խնդիրը։ Հիլմի փաշա խնդրեց Տեղապահէն որ այս մասին պէտք եղածը գրէ Ս. Կաթողիկոսին։ Յետոյ խօսեցաւ քրիստոնեաներու զինուորագրութեան վրայ և վարչապետը յայտարարեց թէ՝ իրաւ է որ զինուորական տուրքերու տետրակներ կը ղրկուին գաւառները, բայց միւս կողմէ քրիստոնէից զինուորագրման խնդիրը Օսմ. Երեսփ. Ժողովին ներկայացուած ըլլալով, եթէ ընդունուի, տուրքերու համար ղրկուած տետրակները պարապ պիտի ըլլան։ Տեղապահ Սրբազանը մեկնեցաւ շնորհակալութիւններ յայտնելով։ Այս երեք խնդիրները պիտի ներկայացուին Վարչութեան յառաջիկայ նիստին։

ՎԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ Երճէք գաւառակի մէջ գտնուող համանուն գիւղի ազգ. վարժարանին ուսուցիչները սկըսած են նոր տեսակ դաւանութիւն մը քարոզել և ըստ այնմ դաս կուտան եղեր աշակերտներուն. առոր վրայ ժողովուրդէն հարիւր հոգի ուսուցիչները վռնտելով վարժարանը կը փակեն և այս պատճառաւ գիւղին բնակիչները երկու մասի բաժնուելով կը սկսին իրարու դէմ յարձակիլ, տեղւոյն միւտիւրը խնդիրը կուսակալութեան տեղեկագրած ըլլալով, կեդրոնէն ժանտարմաներ ղրկուած են այս խնդրոյն վերջ մը տալու համար։

ՏՆՏԵՍ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ շաբաթ օր գումարուեցաւ և հետեւեալ որոշումները տուաւ. Ա.— Ամերիկացի բարերարներու նըպաստներէն Պայպլհաուզի կողմէ 500 ոսկիի դրամագլուխ մը յատկացուելով, Կիւրինի մէջ շալի գործարան մը հիմնուած էր. Պատ. Գէորգ Տէմիրճեանի անօրէնութեամբ, արդիւնքը բաշխելու համար հայ կարօտեալներուն և արկածեալներուն։ Այս գործարանին դրամագլուխը 4000 ոսկիի բարձրացած ըլլալով, անոր գործառնութեանց մէջ զեղծումներ նշմարուած էին և տեղւոյն Առաջնորդարանին կողմէ դատ բացուած էր Պատ. Գէորգ Տէմիրճեանի դէմ և հրահանգ կը խնդրուէր։ Խորհուրդը, որու ուշադրութեան յանձնուած էր խնդրոյն քննութիւնը, թէեւ գտնեց թէ հաշուոց մէջ անկանոնութիւններ տեղի ունեցեր են և հայ կարօտեալներուն և արկածեալներուն յատկացուած այս նպաստներու բաշխումին մէջ կողմնակցութիւններ եղեր են, սակայն անպատշաճ համարեց դատական միջոցներու դիմել և որոշեց խնդրել Քաղաքական Ժողովէն Պայպլ Հաուզի հետ բանակցութեամբ կարգադրել խնդիրը և ըստ այնմ տեղեկագրել։ Բ.— Սալմաթոմրուքի մէջ տեղւոյն վարժարանին օժանդակելու նպատակաւ Ազգանուէր Հայուհեաց Միութիւն անունով ընկերութիւն մը կազմուած էր որ ներկայացուցած էր իր կանոնագիրը։ Խորհուրդը այդ կարգի ընկերութեանց համար սահմանուած հրահանգին համաձայն գտնելով նոյն կանոնագիրը՝ որոշեց առաջարկել Խառն Ժողովոյ վաւերացնել զայն և հաստատել ընկերութեան կազմութիւնը։ Գ.— Ֆերի Գիւղի Թաղ. Խորհուրդը ներկայացուցած էր 1903—1907 տարեշրջանի մատակարարութեան հաշիւները։ Խորհուրդը եղած օրինական քննութիւնը կատարելով, հաստատեց մատակարարութեան օրինաւորութիւնը և հաշուոց ճշտութիւնը վաւերացուց։ Նոյնպէս Գալֆաեան որբանոցի Խնամակալութիւնը ներկայացուցած էր 1907 տարւոյ մատակարարութեան և հաշիւներու ճշտութիւնը ստուգելով, վաւերացուց զանոնք։ Դ.— Ակնայ Քաղ. Ժողովը գրով մը տեղւոյն Ս. Փրկչի Երեւման Վանքի եկեղեցւոյն քայքայեալ վիճակը պարզելով, անոնց նորոգութեան համար խնդրուած էր արտօնել վիճակին նախկին առաջն. Տեղապահ Տ. Գէորգ վրդ. Ասլանեանը 200 ոսկւոյ հանգանակութիւն մը կատարելու, Պոլսոյ մէջ։ Խորհուրդը Տ. Գէորգ Վ. Ասլանեանի բացատրութիւններէն համոզում գոյացնելով պէտքին կարեւորութեան մասին, արտօնեց հանգանակութիւնը միայն 100 ոսկւոյ համար։ Ե.— Խորհուրդը տեղեկանալով Եգիպտական ազգային թերթերէն որ տեղւոյն առաջնորդարանին սեփական Ճիզիրա նահանգին մէջ գտնուած մէկ գետինը իբր 11000 լիրա արժողութեամբ աճուրդի հանուած է, ծախուելու համար, մինչդեռ ասկէ առաջ Խորհրդոյ կողմէ առաջարկուած էր Քաղ. Ժողովոյ, յանձնարարել Եգիպտոսի առաջնորդին ձեռքէ չի հանել նոյն գետինը, որոշեց խնդրել վերստին Քաղ. Ժողովէն յանձնարարել այս մասին կարեւորը Եգիպտոսի առաջնորդին քանի որ մօտ օրէն այն կողմի գետինները պիտի ոռոգուին կառավարութեան կողմէ և անհամեմատ կերպով պիտի բարձրանայ անոնց արժէքը։

ԼՈՆՏՈՆԻ Հայ Հայրենասիրաց Ընկերութիւնը Ֆրանսա, Պելճիա և Իտալիա գտնուող հայ ժողովրդեան ուղղեալ յայտագիր մը ուղղած է, Հայաստանի սովեալներուն ի նպաստ հանգանակութիւն կատարելու համար։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ քննիչ պատուիրակները և Եաֆա գտնուող միաբան վարդապետները ճամբայ ելած են Պոլիս գալու համար, ինչպէս կը հեռագրէ Տ. Յակոբ Աչոտ եպս.։

ՄԻՍԱՔ ԷՖ. ՍՈՒՐԵԱՆ, Սկիւտարի Իճատիէ Թաղին ազգ. երեսփոխան ընտրուած է։

ՕՐԹԱԳԻՒՂԻ մէջ Միացեալ Ընկերութեան մասնաճիւղ մը հաստատուած է Թաղեցի երիտասարդներու նախաձեռնութեամբ։ Բաւական թուով գիւղացի ազգայիններ բաժանորդ արձանագրուած են։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ.— Հաստատութեանս կարգապահութիւնը յարգուելու համար տնօրէնութիւնս հարկ կը համարի այցելութեանց օրերն ու ժամերը ներկայացնել պատուարժան այցելուներուն, հետեւեալ կերպով.

Այցելութիւն երկսեռ հիւանդաց՝ միայն եշ. և կիր. օրեր կէս օրէն վերջ մինչեւ ժամ 10։

Այցելութիւն երկսեռ հիւանդաց՝ մտային միայն եշ. և կիր. օրեր կէս օրէն վերջ մինչեւ ժամ 10։

Այցելութիւն երկսեռ հիւանդաց որբոց և ծերոց միայն կիր. օրեր կէս օրէն վերջ մինչեւ ժամ 10։

Այս առթիւ պէտք կը զգայ նաև յանձնարարել պատուարժան այցելուներուն, որ չատոր Թուով չայցելեն իրենց հիւանդաց, ինչպէս և ոչ առաւելն 10 վայրկեան միայն կենան անոնց քով ու զանազան ուտելիքներ չի բերեն ի վնաս հիւանդին։

Տնօրէն
Ի. ՀԱՅԿԱԶՆ

*** Ի Մանչեսթըր հանգուցեալ Մարտիրոս էֆ. Օհաննէսեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւններն եղած են հիւանդանոցին. — Տեարք Լեւոն Վ. Սէֆէրճեան 216, Տէր և Տիկին Վահան Յ. Գրնաճեան 120, Հ. Արմէնակ 120 և Յարութիւն Փափազեան 108 ղրուշ։

Հանգուցեալ Թադէոս էֆ. Հանէսեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւններն եղած են Ազգ. Հիւանդանոցին.—Տեարք Տէր և Տիկ. Գարեգին Աղամեան 216, Մկրտիչ Վարդանեան 216, Կ. և Մ. Խէրպէկեան Եղբարք 216, Տէր և Տիկ. Յակոբ Աչճեան 108, Տէր և Տիկ. Զենոբ Հիսարեան 108, Վարդերէս Եկաւոֆ 108, Յովսէփ Գազազեան 108 ղրուշ։

ՄԱՀ

ՊԵՏՐՈՍ ԷՖ. ՔԵՐԷՍՏԷՃԵԱՆԻ

Ցաւով կը ծանուցանենք թէ Պետրոս էֆ. Քերէստէճեան, որ քանի մը օրէ ի վեր կրիբէ բռնուած էր, շաբաթ օր իր հոգին աւանդեց 70 տարեկան հասակին մէջ։ Հանգուցեալը երկար ատենէ ի վեր Ելմտական պաշտօնատան մէջ կը վարէր Արտաքին Թղթակցութեանց տնօրէնի պաշտօնը, մեծ ձեռնհասութեամբ և անժխտելի կարողութեամբ։ Թէ՛ իբր պետական պաշտօնատար և թէ իբր ազգային անհատ, յարգուած դէմք մըն էր հանգուցեալը, և իր մահը անկեղծ ցաւ մը կը պատճառէ զինքը ճանչցողներուն։ Այս տխուր առթիւ մեր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնենք հանգուցեալին պարագաներուն։

ՄԱՀԱԶԴ

Քերէսթէճեան, Մելիքեան Գալֆաէր ընտանիքները, ինչպէս նաեւ իրենց ազգականները և պարագաները խորին ցաւօք կը ծանուցանեն դառնաղէտ մահը՝

ՎՍԵՄԱՇՈՒՔ
ՊԵՏՐՈՍ ԷՖ. ՔԵՐԷՍԹԷՃԵԱՆԻ
ԵԼԵՒՄՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՐՏԱՔԻՆ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆՑ
ԴԻՒԱՆԻ ՏՆՕՐԷՆ

իրենց հօրեղբօր և մօրեղբօր, որ տեղի ունեցաւ այս ցերեկ յետ կարճատեւ հիւանդութեան։

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր, 2/15 մարտ, ժամը 10ին (Ը. Թ.) Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյն մէջ։

ԾԱՆՕԹ.— Կը խնդրուի ծաղկեպսակ չղրկել։

28 փետր. 1908

ԱԶԴԱԿ երիտասարդ շաբաթաթերթի 12րդ թիւը հրապարակ ելաւ այսօր սա բովանդակութեամբ.—Գեղամ Բարսեղեան՝ Երկրի երիտասարդութիւնը.— Ռ. Սեւակ՝ Չհասկցուածները,— հայրը (քերթուած).— Զապէլ Եսայեան՝ Պառաւին յոյսը (վիպակ).— Մաքսիմ Կօռքի՝ Մարդը.— Ն. Փափազեան՝ Իրաւազուրկ հայ կինը.— Լեւոն Էսաճանեան՝ Օրերգ.— Վրդ. Փափազեան՝ Աչըղ Ջիւանի.—Աչըղ Ջիւանի՝ տեսպէյտ.— Կեանքը երկրի մէջ.— Մ. Պետրոսեան՝ Շարժումը Վասպուրականի մէջ.— Մամուլ, ևլն։ Գին 40 փր։ Հասցէ Արծիւ գրատուն Մարբուճճըլար, Թիւ 22, Պոլիս։

ԹԱՏՐՈՆ

«ՀԵՂԵՂ»

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՏՐԱՄԱԹԻՔ ԽՈՒՄԲ

Շաբաթ իրիկուն Վարիէթէի մէջ իր առաջին ներկայացումը տուաւ Թիֆլիզի հայ դերասաններու տրամաթիք խումբը, ցանցառ բազմութեան մը ներկայութեան։ Բոլոր դերակատարներուն համար այժմէն կարելի չէ որոշ բան մը ըսել, միայն պէտք է խոստովանիլ թէ այս խումբն ալ իր մէջ ունի չատ մը կարող դերասաններ։ Խաղն էր գերման հեղինակի մը՝ Մաքս Հալպէի՝ Հեղեղը, որուն մէջ հեղինակը երեւան բերած է երեք եղբայրներու՝ մէկ կնոջ մը հանդէպ ունեցած տարբեր սէրերուն հոգեբանութիւնը և այդ կնոջ (Օր. Սաթենիկ Ադամեան) տառապանքները։ Իր ընդհանուր գիծերուն մէջ յաջող անցաւ խաղը։ Օր. Սաթենիկ Ադամեան որ արդէն յայտնի դերասանուհի մըն է Կովկասի մէջ և գնահատուած իր տաղանդին ու բեմական ձիրքերուն համար, շաբաթ իրիկուն ցոյց տուաւ ամսուան դերին մէջ իրական տաղանդ մը՝ տանջուած կնոջ մը և տառապած մօր մը բոլոր հոգեբանութիւնները ցայտեցնելով այնքան բնականօրէն։ Չափազանցութիւններ չատ քիչ կային իր բոլոր շարժումներուն ու շարժուձեւերուն մէջ. միայն ինչ որ քիչ մը կը պակսի իրեն քով, ան ալ ձայնին նուազ առուգութիւնն է։ Իսկ Հեղեղին գլխաւոր դերակատարը՝ Պ. Սեւումեան ունի արժանիքներ և բեմական լաւ ձիրքեր. սէգ, անգութ, վայրենի ու խարդախ ամուսնի իր դերին մէջ յաջող էր նոյն իրիկունը. միայն ատեն ատեն չափազանցութիւններ կը դնէր իր շարժուձեւերուն և նայուածքին մէջ։ Տեղ տեղ իր չեչտը, իր ձայնը և իր ծիծաղները կը յիշեցնէին ուղղակի Պ. Աբէլեանը։ Նոյնպէս իրենց դերերուն մէջն էին՝ Պ. Աւետեանը և Պ. Օհանեանը և մանաւա՛նդ Պ. Աւետեանը իր ծեր գիւղացիի դերին մէջ։ «Հեղեղ»էն վերջ ներկայացուեցաւ զաւեշտ մը, որուն գլխաւոր դերակատարն էր Կովկասի մէջ հանրածանօթ Թրքահայ դերասան Վրոյրը։ Զաւեշտը թէեւ բաւական լաւ դարձուածքներով չինուած և սակայն չենք գիտեր ի՛նչու այնքան չարժանացաւ ներկաներուն գնահատումին։ Պ. Աւետեան որ լաւ միմիք ունի, զաւեշտին մէջ ալ, չա՛տ յաջող կերպով կատարեց իր սպասաւորի դերը։

Պէտք է խոստովանիլ, և ասիկա՛ ի պատիւ այս խումբին, թէ այս Կովկասահայ տրամաթիք նոր թատերախումբը առհասարակ կազմուած է յաջողակ դերասաններէ և դերասանուհիներէ և մասնաւորաբար բախտ մըն է որ իրենց մէջ ունին Օր. Ադամեանի պէս չնաշխարհիկ դերասանուհի մը։

—Յառաջիկայ երկուշաբթի իրիկուն երկրորդ ներկայացում Վարիէթէի մէջ։

* * *

ՄԻՏՆԱԺԻ ԳԱՍՊԱՐ

Վաղեմի դերասանապետ Պ. Մնակեան կիրակի ցերեկ վերջապէս բեմ հանեց իր հեղինակած մէկ նոր բիէսը՝ Միտնաժի Գասպարը, որ անազին ժողովրդականութիւն գտաւ, քանի որ Թատրոնին բալասին ու բարքեռը— ժողովուրդին երկու վայրերը — լեցուն էին ամբողջովին։ Պ. Մնակեան իր այս հեղինակութեամբ ապացոյցը տուաւ թէ՝ միշտ ինք վարպետն է Թրքահայ բեմին. խաղը առնուած էր յեղափոխական կեանքէ, որուն մէջ գլխաւոր դերը կատարեց նոյն ինքն Մնակեան — Միտնաժի Գասպար—մեծ յաջողութեամբ։ Այդ Միտնաժին դերին մէջ Պ. Մնակեան դրաւ այդ դասակարգի մարդոց բովանդակ հոգեբանութիւնը և ծափահարուեցաւ։ Յաջո՛ղ էր խաղը, յաջող էր Մնակեանը և մեր Կալինչը (Եր. Թօլայեան) որ չատ լաւ կատարեց լրագրավաճառի դերը. մասնաւորաբար չատ աչքառու էր իր հագուստն ու կապուստը, և զանց առնուած չէր ամենապզտիկ մանրամասնութիւնն իսկ։ Միւս դերակատարներն ալ բաւական յաջողութեամբ խաղացին։ Ներկայացումը վերջացաւ զաւեշտով մը. ուրկէ առաջ Պ. Եր. Թօլայեան կարդաց սրամիտ à propos մը, դերասաններու և սամբէօներու վրայ։ Կ'արժէ այս առթիւ շնորհաւորել մեր վաղեմի դերասանապետը իր այս անդրանիկ հեղինակութեանը համար, որ —մէկ կողմ դնելով կարգ մը աննշան թերութիւնները—ամբողջութեան մէջ, առաջին տեղը կը գրաւէ, Յուլիս 11էն ի վեր բեմի վրայ հանուած կարգ մը Թուրքերէն բիէսներուն մէջ։

ԽԻՆՏՕ

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 13 մարտ.— Նախարարաց Խորհուրդի այսօրուան նիստին մէջ նախարարապետ Պ. Քլէմանսօ ի վեր հանեց այն անպատեհութիւնները, որոնք կրնան առաջ գալ եկամուտի տուրքին քուէարկութենէն յետոյ և կոչում ըրաւ ելմտական ու ծովային նախարարներու հայրենասիրութեան, հաշտեցնելու համար իրենց տեսակէտները։ Համաձայնութեան մը յանգած ըլլալով, կարելի է վերջացած նկատել նախարարական տագնապը։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ռոյթէր կ'իմանայ թէ Ռուսիա Խազախներու ջոկատ մը պիտի ղրկէ Թեհրան։

ՄԵՔՍԻԿԱ.— Նիքարակուայի երեք թնդանօթակիրներ անցեալ երկուշաբթի յարձակեցան Սան-Սալվատորի վերաբերող Բրէզիտէնթ թնդանօթակրին վրայ։ Նիքարակուայի մէկ մարտանաւը զինաթափ եղաւ առաջին թնդանօթաձգութենէն յետոյ։ Բայց նորոգութիւն կրելէ ետքը սկսաւ հետապնդել Բրէզիտէնթը։

ԿԱԼԿԱԹԱ.— Սպառնական նամակներ կը շրջին քաղաքին թաղերուն մէջ։ Պայթուցիկ մը գտնուեցաւ Ինկլիշի խմբագրատան մէջ։

ՊԵՐԼԻՆ.— Նախարարապետ Ֆոն Պիւլով այսօր ընդունեց օսմ. դեսպանատան զինուորական կցորդ Էնվէր պէյը։

ԼՈՆՏՈՆ.—1909-1910 տարուան նաւային ելմտացոյցը պիտի ըլլայ 35,142,700 անգլ. ոսկի, մինչ անցեալ տարի էր 32,319,500։ Նոր մարտանաւերուն շինութեան համար յատկացուած է 2,365,770 ոսկի։ Շինուելիք մարտանաւերն են. 4 զրահաւոր՝ Տրէտնօթի ձեւով, 6 զրահապատ-յածանաւ, 20 Թորփիլահալած և կարգ մը ընդծովեաներ։ Ծովային նախարարը յայտարարեց թէ կառավարութիւնը ուրիշ նաւերու շինութեան ալ պիտի ձեռնարկէ, եթէ հարկ դատէ։ Ծովային նախարարը Թոյլտուութիւն ուզեց Խորհրդարանէն որպէս զի հրաման տրուի շինութիւններն սկսելու 1910ի ապրիլին և վերջացնելու 1912ի մարտին։

ՀՌՈՄ. — Մեսինայի երկրաշարժին հետեւանքով քանի մը միլիոնի ժառանգութիւն բացը մնացած են։ Կառավարական գանձը պիտի տիրանայ այդ ժառանգութեանց, որոնք արկածեալներուն պիտի բաժնուին։

ՍՕՖԻԱ. — Դանուբի ձիւնհալը հետըզհետէ վտանգաւոր կը դառնայ։ Ջուրերը յորդած են։ Բազմաթիւ գիւղեր վտանգի մէջ են։

ՓԱՐԻԶ. — Այս առտու գործադուլ ըրին հեռագրական պաշտօնեաները։ Պ. Սիմեանի խոստումներուն վրայ թէ մասամբ գոհացում պիտի տրուի պաշտօնեաներու կողմէ եղած պահանջումներուն, աշխատութիւնը վերսկսաւ։

ՀՌՈՄ. — Վիլհէլմ կայսրը պատրուակ մը կը փնտռէ՝ այցելութիւն տալու համար Վատիկանը։ Այս մասին փութով առաջ կը տարուին բանակցութիւնները։

ՅԱՏՈՒԿ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵԼԿՐԱՏ, 13 մարտ.—Քանի մը օրէն հոս կը սպասուի ռուս կամաւոր սպաներու առաջին մասը. այդ սպաներուն թիւը 300ի կը հասնի։ Արձանագրուած ռուս կամաւորներուն թիւն է 40,000։ Ասկէ զատ՝ կը ծանուցուի թէ 20,000 ռուս կամաւորներ պատրաստ են Սերպիա երթալու, իրենց սլաւ եղբայրներուն օգնելու նպատակով, առաջին ազդանշանը տրուածին պէս։

ՀՌՈՄ.—Գերման Խորհրդարանի կեդրոնի կուսակցութեան ամէնէն ազդեցիկ անդամներէն մէկը Պ. Սբան քանի մը օր Հռոմ անցուց, Պապը և Վատիկանի արտաքին գործոց քարտուղարը համոզելու համար որ Վատիկան հրաժարի Գերմանիոյ ներքին գործերուն միջամտելէ։ Կեդրոնի կուսակցութիւնը չատ ազդու դիրք մը բռնած է Վատիկանի հանդէպ։ Վատիկանի մէջ չեն ուզեր ճանչնալ կեդրոնին միջամտութեան իրաւունքը՝ կրօնա-քաղաքական խնդիրներու մէջ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Նախարարապետ Պ. Սթօլիփինի հիւանդութիւնը ծանրացաւ։ Ելմտական նախարար Պ. Քօքօվցէվ Ներքին գործոց նախարարի պաշտօնը պիտի վարէ, Պ. Սթօլիփինի հիւանդութեանը ատեն։

ՓԱՐԻԶ.—Հեռագրական պաշտօնեաները, հակառակ եղած խոստումներուն, այսօր ընդհանուր գումարում մը մէջ որոշեցին գործադուլ ընել։ Կառավարութիւնը կը խորհի միջոցներ ձեռք առնել՝ գլխաւոր գիծերու ապահովութիւնը զինուորական հեռագրական պաշտօնեաներու յանձնելու։

ՊԱՔՈՒ.— Քարիւղի գիները հաստատ են։ Երկու օրէ ի վեր 208,000 բուտ քարիւղ սպառուած է։ Մէկ բուտին գինն է 20½ կոպէկ, կանխիկ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ, Փետր. 28/13 Մարտ		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	101 21
Ամէնէն բարձր գին	»	101 25
Ամէնէն վար գին	»	101 17
Ռումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	174 75
Ամէնէն բարձր գին	»	174.75
Ամէնէն վար գին	»	174 50
ԲԱՑՈՒՄ, 2/15 Մարտ		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Փ.Կ.	Օ. Ո.	101 12
» » » ժամը 6ին	»	101 12
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	174 25
» » ժամը 6ին	»	174 25
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	432
Անատ. Երկթ. Պարտթ. Ա. շարք	»	520 —
» » » Բ. շարք	»	518 —
» » բաժնեթղթ.	Օ. Ո.	16 27½
Շիրքէթի Խայրիէ	»	38 25
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	1 45
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 02½
Օսմ. Ծխախոտ		16 10
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		6 85
» ժուիսանս		3 30
» պարտաթուղթ		486 —
Թրանսվալ	Ֆր.	58 —
Տերքոսի Ջուրի Ընկ.		313 50
Գալիա Գարասայի		410 —
Միթիլլի Պանքա	Օ. Ո.	4 —
Նէշիֆ Քէօֆա Թրամ. բաժնեթղթ.	»	2 —
Սալոնիքի Պանքա		120 —
Քարասու առանձնաշնորհեալ		27 —
» սովորական		23 —
Քարափ Իզմիրի		580 —
Լաւրիոմ	Ֆր.	53 50
Զալթըրըա	»	19 —
Թմէտի Ֆոնսիէ էժիբսիէն հին		288 —
» » » նոր		253 —
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոնի վրայ չէք	Ղրուշ	110 20
Բարիզի » »	Ֆրանք	22 86½
Վիեննայի » »	Քուրոն	21 83
Պերլինի » »	Մարք	18 70

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆԻ
ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԲԱՌԳԻՐՔԸ

Հանգուցեալ Լուսինեանի սոյն ճոխ ու լիակատար բառարանը, որ Բարիզի մէջ տպագրուած է, երկու ստուար հատորներէ կը բաղկանայ, գեղեցիկ պատկերներով զարդարուն։ Երկար տարիներու աքնաջան և խնամոտ աշխատութեան արդիւնք եղող այս բառարանին մէջ կարելի է գտնել Ֆրանսերէն լեզուին բոլոր գործածական բառերը, ոճերը, ասացուածները և անոնց համապատասխան նորակերտ բառեր, անծանօթ մնացած հին ու գաւառական բառեր, այնպէս որ Ֆրանսերէնի Թարգմանիչ մը ո և է դժուարութիւն չի քաշեր։ Ամէն Թարգմանչի համար անհրաժեշտ է Լուսինեանի Ֆրանսահայ բառագիրքը, որ տեսակին մէջ գնահատելի աշխատասիրութիւն մըն է։ Երկու հատորին գինն է 25 ֆրանք։ Տասը օրինակէն աւելի առնողներուն համար գոհացուցիչ զեղչ։ Գնել փափագողները պէտք է դիմեն տպագրիչ Տ. Տողրամաճեանի, Յինճանճըլար Շարգ խան, Թիւ 36. Լուսինեանի բոլոր գործերուն կեդրոնատեղին է Բիւզանդեան գրատունը, Իզմիրլի օղլու խան, Թիւ 7-8, և բոլոր գրավաճառներուն քով կը ծախուի։ 6

ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՍՑԷ
454 Բերա Մեծ փողոց 454
Վ. Մ. ՀԻՆԴԼԵԱՆԻ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ
Ուր կը տրուին բոլոր ատամնաբուժական խնամքները գիտական և արուեստական, ամենավերջին դրութեամբ նոր բերուած գործիքներով։ Հիւանդները ամէն օր կ'ընդունուին։ Բշ., Դշ. և Ուր. առաւօտները Սկիւտար, ըստ առաջնոյն։
50—25

THE GLOBE TROTTER SHOE

ԼԱՒԱԳՈՅՆ
ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ,
ԱՐԱՆՑ,
ԿԱՆԱՆՑ
ԵՒ
ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
Կը
Գտնուին
ԹԻՐԻՆԿ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ՂԱԼԱԹԻԱ

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— Հանր. Պարտքի վարչութիւնը իր սպասարկութեններուն տարեկան զգեստեղէնը հայթայթելու ձեռնարկած ըլլալով, կը ծանուցանէ որ առաջարկները կ'ընդունուին հետեւեալ զգեստներու նմուշներուն հետ.— 4 քօղքիմ՝ սեւ չուխայէ (սթամպուլին), 4 քօղքիմ՝ սեւ չուխայէ (ըրտէնկոտ), 48 քօղքիմ՝ մութ կապոյտ չուխայէ (ըրտէնկոտ՝ ասեղնագործուած օձիքով, 44ը արծաթէ, 4ը ոսկիէ), 46 քօղքիմ՝ մութ կապոյտ չուխայէ (վէսթօն՝ Ս. Բ. Օ. մարքայով), 14 ձմեռուան բալթօ՝ մութ կապոյտ գոյնով, 14 քօղքիմ՝ գորշ քութիլ կտաւէ, 13 քօղքիմ՝ չայաքէ, բաց կապոյտ գոյնով, 17 քօսթիւմ ոստիկան-զինուորներու և ոստիկաններու համար։ Առաջարկներուն հետ պէտք է ընկերանան չուխաներու, աստառներու, կոճակներու նմոյշներ, և Օսմ. Հանրային Պարտքի Վարչութեան պէտք է յղուին 1909 ապրիլ 1/14էն առաջ, կնքուած պահարանով, որուն վրայ նշանակուած ըլլալու է հայթայթուելիք ապրանքին տեսակը։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

25/10 Մարտ 1909 13—1

* * *

Ազդ.— 1881 դեկտ. 8/20 Թուակիր կայս. հրամանագրին Է. և Ը. յօդուածներուն և 1903 սեպտ. 1/14 Թուակիր յարակից հրամանագրին ԺԲ. յօդուածին համաձայն, Բումկոյի երկաթուղիի հետեւեալ պարտաթուղթերը.— 332,433, 406,593, 406,594, 474,685, 548,171, 581,291, 592,619, 753,211, 753,212, 753,215, 1,255,599, 1,896,984 որոնք 1879 ապրիլ 1ի վիճակահանութեան մէջ պարգեւ շահած և տակաւին չեն ներկայացուած, 1909 ապրիլ 1ին ջնջուած պիտի համարուին։

Կ. Պոլիս 1 փետր.

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԶԳԵՍՏԵՂԻՆԱՑ

ԷՄՆԻՅԷԹ

Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ

Գրէսի Լիոնէի դրամատան վրայի յարկը հաստատուած

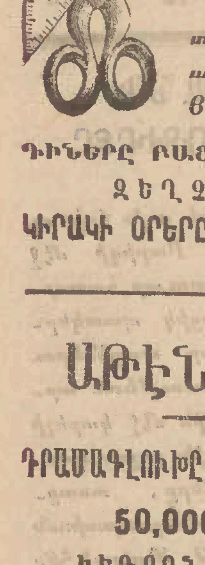

Վերջին նորաձեւութեան համեմատ արանց, կանանց և տղոց համար ամէն տեսակ հագուստներու ձոխ մթերք մը միշտ պատրաստ կը գտնուի։

Ամէնէն աւելի ճաշակի տէր և դժուարահաճ անձեր անգամ գոհ կը մնան ԷՄՆԻՅԷԹի հագուստներէն։

ԳԻՆԵՐԸ ՈՒՍՑՈՒՑԱՆԱՊԷՍ ՎԵՐՋԻՆ ԶԵՂՉ ՉԿԱՅ ԲՆԱՒ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՑ Է 50—42

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ

50,000,000 Տրախմի

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սէլանիկ, Իզմիր, Պիրէոն, Բադրաս, Վոլօ, Շիրա, Քալամաթա, Քանէ եւ Քանտիա (Կրէտէ)։

Դրամագլուխին և աւանդ ձգուած դրամին ու արժեթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 տրախմիի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժեթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքնե, բաց և արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն՝ արժեթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով և ուղղուած տանը եռ աւնուելու պայմանով։ Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ և զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղամուտի խուցեր, փոքր վարձքերով։

Աւանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժեթուղթ, ետ առնուելու պայմանով։

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանաւ	3%
Վեց ամսուան համար	3½%
Մէկ տարուան »	4 —
Երկու » և աւելի	5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատուփեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, մանաւանդ տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը։ Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն գրուշ 52 ամեն անգամ։ 50—41

---

500 ղրուշ 500

ՁՐԻ

Ամէն յաճախորդ որ 50 ղրուշի գնում կ'ընէ

ՇԸՄԻՁՐԻ ԻՒՆԻՎԵՐՍԷԼԷ

(Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 399)

ՁՐԻԱԲԱՐ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՅ

Վիճակահանութեան թիւ մը։ Ամէն ամսու վերջը տեղի պիտի ունենայ վիճակահանութիւնը։

Շահողը իրաւունք պիտի ունենայ 500 ղրուշի ապրանք ստանալու

500 ՂՐՈՒՇ ՁՐԻ 500

10—4

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱԾ Է

Médaille d'Or Paris 1889
FARINE LACTÉE NESTLÉ
Aliment complet pour les Enfants

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Իսկզբնէ կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։

50—25

ՏՕՔԹ. Ս. ՌՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեքտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած սուր օդի, տիաֆանօսքոբիի, պրոնքոսքոբիի, էզոֆակոսքոբիի ու ամէնէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ՝ խուլութիւնը, գլխուպտոյտը ու հինցած ցաւերը, ականջի խժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած տձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, կատարելապէս կը ջնջէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բաղում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպայի մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։

Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի նշիկները (պատեմնիք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը։

Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պահճէգաբու, Համիտիյէ սէպիլի դէմ, Աբիկ Իւթիւճեան դեղարանը. իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիշլի ճամբայ, Թագսիմ, փրանս. հիւանդանոցին դէմ, Թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։ 18—15

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

11,000,000 օսմ. ոսկի կամ 250,000,000 Ֆրանք դրամագլուխով

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Ղալաթիա
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ՝ Պոլիս, Եէնի Ճամի
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ՝ Բերա, Շիշլի ճամբան Թ. 247

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Գասթէմունի, Գավալա, Տէտէ Աղաճ, Էսկիշէհիր, Էրզրում, Գամանիա, Գոնիա, Լառնագա, Լիմասօլ, Գահիրէ, Մերսին, Միտիլլի, Մանսուրա, Նիքոսիա, Ռուշչուք, Բոր-Սայիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սըվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սուրիական Տրիպոլիս եւ Սկիւպ։

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուով (գոնթ-գուրան) փոխառութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (պոլիցա) պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ։ Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրտիններ կու տայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթուղթեր եւ արժէքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կը պահէ։

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կտրօններ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, սակարանական հրամաններ կը գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի, պահպանման փոքր վարձքի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժեթուղթեր, օսմանեան կամ օտար, անուանական կամ կրողին։ Արժեթուղթերը կը պահուին Ձէյթուն արկղամուտներու մէջ հաստատուած մասնաւորապէս շինուած նկուղներու մէջ (պեթոնով եւ մեքենական ամրացումով), որոնք կատարեալ ապահովութիւն կ'ընծայեն։ Ընդունագիր մը կը յանձնէ, որուն մէջ նշանակուած են վիճակահանութեանց մէջ ելած թիւերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան պաշտօնապէս կը գանձէ, առանց միջնորդչէքի, աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները, Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի։ Արտասահմանի մէջ գանձելի կտրօններուն համար չափաւոր միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակագինին համաձայն։ Անոր միջոցաւ կրնան մեկնիլ պայմանաժամի կամ գանձուելի օրուան փոխանակագինով։

Ժամանակին գանձուելու համար՝ աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը կտրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ արժեթուղթեր կ'ընդունի նաեւ իր տրամադրութեան գործակալութեանց մէջ՝ Լոնտոն եւ Բարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Իզմիր, Պէյրութ, եւայլն, ինչպէս նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պէրլին, Պրիւսէլ, Հռոմ, Վիէննա, եւայլն։ Տոկոսներու արդիւնքը աւանդատուին տրամադրութեան տակ դրուած է. կամ իր հաշւոյն անցուած, Կ. Պոլսոյ մէջ։ Այն յաճախորդները, որոնց արժեթուղթերը ի պահ դրուած են, կրնան իրենց խնդրանքին վրայ, գան առ անոնք իրենց առնել կամ իրենց հասցէին ղրկել տալ։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ սակարանական հրամաններ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ, գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով։ Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, օրուան գնով, կարգ մը արժեթուղթեր, ինչպէս Բումկոյի երկաթուղիի, Եգիպտական Քրէտի Ֆոնսիէի Ցանկատարի եւլն. Պանքային պարտաթուղթերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլն բաժնեթուղթերը։ Անմիջական կերպով յանձնելի են այս արժեթուղթերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը ստանձնէ արժեթուղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանձում, կտրօններու նորոգում, եւլն., մասնաւոր սակագնի մը համաձայն։ Օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու վրայ փոխառութիւն կ'ընէ հաշուընթացով և շատ չափաւոր պայմաններով։ Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը զեղչէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու կտրօններ։ Իր մնացականներուն մէջ գտնուած արժեթուղթերուն կտրօնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերու, 1901-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերուն եւ Բիրէոյ Նաւահանգստին 6% փոխառութեան պարտաթուղթերուն կտրօնները։

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հաստատած է Սակարանի արժեթուղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, անոնք Սակարանին մէջ ընդունուած ըլլան կամ ոչ։ Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'երաշխաւորէ ընդդէմ հարիւրին հարիւր վճարելէ առաջ ելած կորուստը, վիճակահանութեան միջոցաւ, այսինքն վճարման գինով։ Ապահովութեան սակը որ փոփոխական է, կը հաղորդուի ուզողին։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ - ՖԷՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն քրոն, ամբողջովին վճարուած։ Պահեստի գումարներ 38,000,000 քրոնի չափ։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամով ըլլալու են։ Ցիտուն ղրուշէն վար վճարում չընդունուիր։

Վիեննա Պանք-Ֆէրայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ։

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն ատեն։

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ դրամարկղէն ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3	օր	100- 150	ոսկի	գումարի	համար
6	»	151- 200	»	»	»
10	»	201- 500	»	»	»
15	»	501-1000	»	»	«
30	»	1001 և անկէ վեր	»	»	

Վիեննա Պանք-Ֆէրայն իրեն կը վերապահէ պահուած դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզած ատեն վճարելով անոր պահած պարտական գումարը։

Վիեննա Պանք-Ֆէրայն խնայուած գումարը պարտական տետրակ մը կը յանձնէ անհատական անունով, բայց այդ պարագային, նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու։ 50—45

Խնայողական Սնտուկէն զատ, Վիեննա Պանք-Ֆէրայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններով։

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերութ.

Շաբաթական ամենեն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

«Օսմանիէ» շոգենաւը, նաւապետ Կամպէլլ, կիրակի, 14 մարտ 1909 (Ը. Ե.), կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ. իսկ երեքշաբթի 16 մարտ 1909 կէս օրէն ետքը ժամը 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէոն։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Սախա» շոգենաւը նաւապետ Ֆինսլէյ մարտ 10ին հոս հասնելով, մարտ 13ին ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպոլը, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սաքըզ, Հռոդոս, Մերսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սայիտ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը՝ Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոս. 2/14 եւ 1320 Սէֆէր 20 թուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազըր խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սառօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու Թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատիս չուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մոտա ճառուէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճառուէսի, Թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, Թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, չուկայի հրապարակ.
Սան Ստէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՐՍ. ՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. ապրանք ըլլալով, իրենց ազնուութեամբ այնչափ ճանաչուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ գործածել սիրած են։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 190է աւելի պատուոյ վկայական և շքանշան ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բոլոր Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուներուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Թօն Մօբլէէ դիմաց թիւ 343 և 348 դրներ.
) 2. » » Ղալաթիա Սէրայի դիմաց.

Կալաթա) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի առաջ.
) 2. Թրամվէյին կայարանին դիմաց.

Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ թիւ 2։
) 2. Սուլթան Համամ, Թրամվէյի կայարանին դիմաց թիւ 13։

Սկիւտար) Չարշը Պոյը, թիւ 120։

Դասերը և նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչութիւնը կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 և 348 դրներ, Օտրգիա պէյ Ցիւզ Օգլուի առջեւ։ 16 50—41

HAMMOND ՀԱՄԸՆՏ

ԳՐԵՐԸ

ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ՏԵՍԱՆԵԼԻ

2 ԳՈՅՆ ԳՐՈՂ

ԵՒ

ՎԱՅՐԿԵՆԱՊԷՍ ՓՈԽԱԴՐԵԼԻ ԳՐԵՐ

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՎ

ԿՈՒԼԱԹՍ

Քիւչիւք Թիւնէլ խան

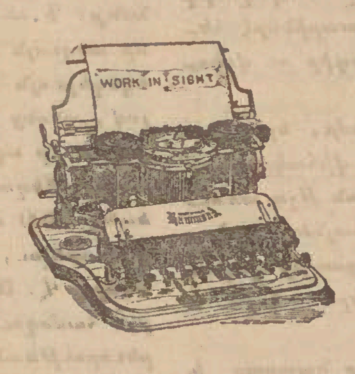

130 ԶԱՆԱԶԱՆ ՁԵՒ ԳՐԵՐ

30

ՏԱՐԲԵՐ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՎ

ՎԱՃԱՌՄԱՆ ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

ՌԻՉԱՄ Մ. ՊՈՆՏ

ԵՒ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՔԱԹԻԼՕՃԸ ՁՐԻ

Համընտն է որ կը գրէ ֆրանսերէն, անգլիերէն, հայերէն եւ յունարէն վերջապէս 30 լեզու մէկ մեքենայի վրայ 20—4

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ՌՈՍՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Պետերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու յուցափեղկի ապակիներու խորտակուելուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջովին վճարուած	10,666,666 Ֆր.
Նրբաշխատութեան գումար	162,600,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	460,946,000 »
1906 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս	75,130,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել

Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան Վոյվոտա Ղալաթիա։

Պոլսոյ գործակալութեան, Տիւթիւնճիւլէր խան Ալէմ էֆէնտի ճառուէսի, Թիւ 26։

Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ 11 50—26

WILSON LINE

HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Նաւանք	Թօնօ	Նաւանք	Թօնօ	Նաւանք	Թօնօ	Նաւանք	Թօնօ	Նաւանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	[illegible]	4311	Հիտալգօ	1521	Մարսէլլօ	3709	Սաֆօ	1119
Ալէփօ	3607	[illegible]	938	Հինտու	3720	Միքատօ	3557	[illegible]	1735
Անճէլօ	1541	[illegible]	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	118
[illegible]	2277	[illegible]	1713	Հումպէր	595	Մոնթէվիտէօ		[illegible]	1202
Պասանօ	1822	[illegible]	504	[illegible]	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1323
[illegible]	1264	[illegible]	3464	[illegible]	5540	[illegible]	1953	Թ. Ուիլսըն	1546
[illegible]	4461	[illegible]	1520	[illegible]	1080	[illegible]	4100	[illegible]	3387
Դիտօ	1871	[illegible]	1841	[illegible]	1035	Օթհէլլօ	4036	Թոլէտօ	1470
[illegible]	1337	[illegible]	954	[illegible]	2507	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
[illegible]	1244	[illegible]	1822	[illegible]	1700	Պալէրմօ	1637	[illegible]	1914
Դագօ	1094	[illegible]	349	Լէօ	1055	Պոլօ	510	Վոլօ	1289
[illegible]	2729	[illegible]	4582	Լէանտրօ	2272	Ռիալթօ	3329	[illegible]	2891
[illegible]	1831	[illegible]	3060	Լիվօռնօ	1648	Ռինալտօ	1553	[illegible]	1350
[illegible]	4335	[illegible]	1148	Լորէնցօ	3191	Ռոլլօ	1613	Զէնօ	1200
[illegible]	2905	[illegible]	1011	[illegible]	724	Ռոմէօ	1789	[illegible]	
[illegible]	895	[illegible]	1335	Մարէնգօ	1278	[illegible]	136	[illegible]	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.

Միխաօ շոգենաւը, նաւապետ Թորբ։
Քասրէլլօ շոգենաւը, նաւապետ Ծօն։

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.

Քլարօ շոգենաւը, նաւապետ Պէլտինկ, ամսոյս 15ին։
Մարօֆֆօ շոգենաւը, նաւապետ Մաք Լօուէն, մարտ 31ին։

Դիմել Գործակալներուն՝ Ց. ՀՈՒՑ ԷՆՐԻՔՕՏ

Թիւ 33—36, Քիւչիւք Մէյմէթ խան, Ղալաթիա 10 50—46

ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ

"ՔՐԻՍԹՕՖԼ"

ՄԻԱԿ ԵՒ ԵԶԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿ

ԼԱՒԱԳՈՅՆԸ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

ՍԱ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԸ ԵՒ ՔՐԻՍԹՕՖԼ ԱՆՈՒՆԸ

ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԿՏՈՐԻ ՎՐԱՅ

12—3

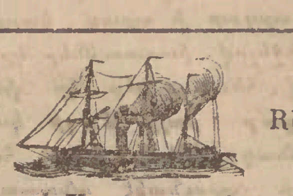

Cie RUSSIE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Մարտ

Դշ. 4/17 Ինէպօլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 4/17 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Եշ. 5/18 Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Եշ. 6/19 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 6/19 Սէվաստօբօլ. ժամը 10ին։
Շբ. 7/20 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 7/20 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հռոդոս, Մերսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպօլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոր-Սայիտ և Աղեքս. ժամը 4ին։

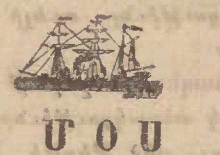

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէդի	Նայդօգրիս
Մինեւս	Էմէյսիս
Րափիս	Գուզջիրիս
Թէյլըր	Մօէրիս
Նարդօն	Ֆայկիւ
Նավարին	Ֆարօս
	Թեբես

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեքտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար սենեակներ ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ առանձնական թուով ճամբորդներ կ'առնեն բայց սենեակներ չունին։

Կ. Պոլսէ Լիվըրփուլ Ա. կարգի գին է 15 անգլ. լիր
» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մաքսէ հանելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները առնելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈՒԼ եւ Ընկ. Գործակալք

Ուիթոլ խան, Պահչէ գաբու, Պոլիս

ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.

50—47 21 Ճէմս Սդրիդ, Լիվըրփուլ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 Ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 Ֆր.։ Բ. կարգ 185.10 Ֆր. (Տիէբի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ։

15 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կոխմբ. երու երթեւեկ.

1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) Բշ. օրէն սկսեալ

ՔՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ		Կոխմբ. 621
		Ապր. եւ Ճմբ.
Կայարան		Ունու
Գոնիա	մկն.	11 —
Գօչին խան		11 31
Ջումրա		12 15
Արըգ Էօրէն		12 43
Մանտասուն		1 12
Գարաման	ժմն.	1 43
	մկն.	1 58
Սիտրօվա		2 24
Այրանճը-Տէրպէնտ		3 14
Ալաճա		3 50
Էրէյլի	ժմն.	4 15
	մկն.	4 45
Պուլկուրլու	իրիկուան ժմն.	5 —

ԴԱՐՁ		Կոխմբ. 624
		Ապր. եւ Ճմբ.
Կայարան		Իրիկուն
Պուլկուրլու	մկն.	5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 38
	մկն.	7 20
Ալաճա		7 47
Այրանճը-Տէրպէնտ		8 31
Սիտրօվա		9 13
Գարաման	ժմն.	9 37
	մկն.	9 52
Մանտասուն		10 25
Արըգ Էօրէն		10 54
Ջումրա		11 30
Գօչին խան		12 06
Գոնիա	իրիկուան ժմն.	12 35

50—28

Artoնատէr ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕՇԱՃԵԱՆ